

Nr 1 jaanuar-vebruar 2010

RADAR

Politsei- ja Piirivalveameti ajakiri

**Kuidas valmistatakse
Eesti Vabariigi passe?**

Meie inimesed

**Leedu libapolitseinike
teine rünnak**

Piiritusesõda Läänemerele

Head Eesti Vabariigi aastapäeva!

Politsei- ja Piirvalveamet tähistab Eesti Vabariigi 92. aastapäeva tunnustades parimaid sisekoolitajaid mentori aumärgiga ja pikaajalisi teenistujaid politsei teenistusriistiga. Vabariigi aastapäeva koos esmakordselt tähistades teeme esimesi samme meie ühiste traditsioonide loomisel.

Sisukord

- 4 Uudised**
- 6 Luubi all** Meie inimesed
- 10 Mõte** Eesti ja Euroopa sisejulgeolekust
- 12 Essee** Juhi üksildus
- 14 Võti** Leedu libapolitseinike teine rünnak
- 18 Persoon** Koidu Mesilane, tubli töomesilane
- 22 Välispilk** Maailm muutub, politsei ülesanded koos sellega
- 24 Schengen** Schengen PPA kontekstis
- 28 Pass** Eestlase pass valmib täpse käsitööna
- 30 Läheme külla** Varnja valvurid
- 32 Meistriklass** Ettevaatus eelkõige
- 34 Fotoreportaaž** Kodu merevaatega
- 38 Hobi** Kuidas võluda politseinikult naeratust?
- 42 Reisikiri** Kaks aastat Kosovos
- 44 Uurimus** Salapiiritus Läänemeresel
- 48 Sport** Virumaa Politsei Spordiseltsi uus hingamine
- 50 Galerii** Kriminallistid konverentsil
- 52 Mälumäng** Mis on kanapotitamine?
- 53 Ristsõna** Miks te mind kinni pidasite?
- 54 Raamatud** Uudiskirjandus raamatukogudes
- 55 Summary** Kokkuvõte inglise keeles

RADAR

on kuus korda aastas ilmuv Politsei- ja Piirivalveameti ajakiri.

Toimetus

Peatoimetaja: Nelli Pello **Keeletoimetaja:** Ene Sepp **Kaanefoto:** Jaan Rõõmus
Küljendus ja makett: Profimeedia **Trükk:** Pajo trükikoda **Tiraaž:** 7000

Kolleegium

Raivo Küüt, Tõnu Hunt, Raigo Haabu, Tarmo Miilits, Merike Jürilo, Vilve Kalda, Elmar Vaher, Aldis Alus, Tarmo Kohv, Priit Suve, Andres Kahar, Priit Männik, Toomas Sildam

Kontakt

Ajakiri Radar | Politsei- ja Piirivalveamet | Pärnu mnt 139, Tallinn 15060
Telefon: 612 3055, 517 3093 | **E-post:** radar@politsei.ee
Veebis: www.politsei.ee/radar

Sõna jõud

Seitse aastat tagasi istusid ühel sumedal, ent juba veidi jahedal septembrikuu öhtul Tartus künka otsas ringis ajakirjanduse ja suhtekorralduse üliõpilased. Vanemad neist küsisid äsja sisseastunutel: „Kes te olete ja miks te siin olete?“ Ja mina vastasin: „Sest sõnal on jõudu.“ Olin tollel hetkel nii närvis, kui veel olla saab. Kartsin teiste ees sõna võtta ja tundsin tudengielu ees aukartust. Ometi lupsasid need sõnad mult suust.

Miks ma mõtlen tolele öhtule just täna? Sest praegu, kui ma neid ridu kirjutan, on esimese Radari trükkimineku eelõhtu ja ma tunnen taas rahutust. Tunnen suurt vastutust kõikide sõnade ees, mis on ajakirja jõudnud. Tean, et ajakiri on peaaegu valmis, vajab veel viimast lihvimist ning siis ta juba lähebki trükki, kuid samas on mul tuhat küsimust ja hirmu. Kas Radar sai hea ja huvitav? Kas ta jõuab igaheni?

Aga siis astub mu tuppa armas kolleeg, vaatab seinale kleebitud Radari lehekülgi ja ütleb: „Vinge!“ Sel hetkel ma tean, et ajakiri sai tõepoolest hea. Möödunud aasta lõpus lubasime, et Radar pakub põnevaid persoone, huvitavaid reportaaže ja mõtestavaid arvamslugusid. Nüüd on lubadused tööks saanud. Me jõudsimegi paljudesse Eesti paikadesse, nagu plaanisime, ning koondasime ühte erinevaid inimesi ja teemasid.

On ilmatu hea tunne lugeda artikleid ja vaadata pilte, mille autorid me ise oleme, sest Radar ei sünni ühes toas ega ühes arvutis, vaid kõigi meie koostöös. Me räägime oma lugusid oma inimestele ja see toobki meid üksteisele lähemale. Loodan, et igaüks leiab aega raputada hetkeks maha töömõtted, võtta Radar kätte ning avastada meelepärasest. Selline see sõna jõud juba on.

Nelli Pello
Radari peatoimetaja

Korraldati IT-kuritegevuse konverents

9. veebruaril, turvalise Interneti päeval peeti Tallinnas rahvusvaheline konverents „Infotehnoloogia ja infotehnoloogiaalaste kuritegude hetketrendid Eestis ja mujal Euroopas“.

Konverentsil käsitleti mitmeid IT-kuritegude menetlemisel ettetulevaid probleeme, näiteks IP-aadressi kasutaja tuvastamise problemaatikat, avalikust Internetist andmete kogumise ja digitaalse tõendi kohtus kasutamise võimalusi. Lisaks Eesti uurimisjuhtidele ning kohtute ja prokuratuuri töötajatele osalesid kahepäevasel kohtumisel spetsialistid Tšehhi ja Rootsi politseist. Konverentsi ühe korraldaja, PPA kriminaalpolitseiosakonna juhtivkriminaalametniku Anu Baumi sõnul

FOTO: MIKKEL MARIPUU/POSTIMEES

Kuriteod kolivad Interneti, kinnitab juhtivkriminaalametnik Anu Baum.

on reaalmaailmas levinud kuriteod ümber kolimas Interneti või kasutatakse nende toimepanemisel Interneti abi. „Erinevalt riikidest ja erisugustest õigussüsteemidest pole Internetil piire ning seda tüüpi kuritegude lahendamine nõuab erinevat vaatenurka kui nn traditsioonilised kuriteod,“ ütles Anu Baum. „Virtuaalse maailma kuritegude menetlemisel pole aastate jooksul välja kujunenud nii-öelda klassikalise kriminaalmenetluse praktikast paraku alati abi. Seega tuleb leida uusi lahendusi ja reegleid.“

Konverents oli esimene viiest sel ja 2011. aastal ees ootavast kohtumisest. Iga konverentsi teema on erinev ning samuti varieeruvad projekti jooksul sihtrühmad.

Kiiruskaamera toob kihutajale hoiatava teavituskirja

Alates 15. veebruarist alustas politsei kiiruskaameratega fikseeritud lubatud sõidukiiruse ületanutele kirjalike teavituste postitamist.

Nüüdsest saadetakse kiiruskaameratega fikseeritud lubatud sõidukiiruse ületamiste kohta kirjalik teade sõiduki vastutavale kasutajale või selle puudumise korral sõiduki omanikule. Selles on märgitud rikkumise fikseerimise koht ja aeg, mõõdetud sõidukiirus ning ületatud kiirus. Praeguses etapis ei kaasne teatisega veel hoiatustrahvi – kirja eesmärk on juhte hoiatada ning teavitada. Rakendunud hoiatamismenetluse mooduli täieliku töökindluse tagamiseks jätkub veel süsteemi katsetamine. Kuna seadmete võimalikke vigu saab välja selgitada üksnes proovimise kaudu, pole esialgsed torked hoiatamismenetluse mooduli töös välistatud. PPA korrakaitsepolitseiosakonna juhi Tarmo Miilitsa kinnituses on kiiruskaamerate kasutuselevõtu eesmärk tagada piirkiirusest kinnipidamine ning seeläbi vähendada liiklusõnnetustes hukkunute ja vigastatute arvu. „Tahame, et lõikudel, kuhu kaamerad on paigaldatud, need ka oma rolli täidaksid ning liiklust rahustaksid. Eesmärk on

FOTO: MAANTEAMET

Kiiruskaamerate eesmärgiks on liiklusohutuse suurendamine.

suurendada liiklusohutust, mitte koguda trahvisummasid. Soovime, et kiirust ületavad autojuhid oma käitumise üle mõtlema hakkaksid, ning usume, et paljudele piisab selleks ka teavituskirjast.“

Vormis politseinik esindab tänaval riigi identiteeti.

Haagis näeb politseivormide näitust ja politseiautode paraadi

3.–5. juunil toimub Haagis disaini ja valitsuse biennaal, mille raames esitletakse Euroopa Liidu liikmesriikide politseiautosid ja -vorme.

Üritusele nimega „Politie-Polizei-Police“ on kutsutud kõikide Euroopa Liidu liikmesmaade politseioorganisatsioonide vormikandjate esin-

dajad koos patrullautodega. Ürituse raames toimub patrullautode paraad ning politseivormidest valmib näitus. Disaini vaatenurgast on vorme põnev vaadelda, sest politseinik on tänavatel silmapaistev riigi identiteedi esindaja. Ürituse algataja on Haagi Disaini Sihtasutus.

Asutuse siseveeb on põhiline infokanal

Kuni uue siseveebi tööle hakkamiseni jõuab organisatsiooni käsitlev info ja uudised iga päev kõigisse senistes siseveebidesse.

PPAs eksisteerib praegu üheksa erinevat siseveebi, lisaks kaks piirivalve töökeskkonda (kirde- ja jaguregioonis). Kuni uue ühtse siseveebi tööle hakkamiseni jõuab organisatsiooni käsitlev info ja uudised iga päev kommunikatsioonibüroo vahendusel kõigisse senistes siseveebidesse – prefektuuride, kodakondsus- ja migratsiooniameti, keskkriminaalpolitsei, piirivalve ning Eesti politsei üldisesse siseveebi. Erandiks on ainsana julgestuspolitsei siseveeb, kus on link Eesti politsei üldise siseveebi uudiste rubriiki. Praegu on kõigile organisatsiooni töötajatele tagatud juurdepääs eespool nimetatud siseveebidesse. Teiste

PPA uus siseveeb on valmimisel, pilidil pooleli olev tööversioon.

osakondade ja prefektuuride tegemistega kursis olemiseks on võimalik lugeda kõigi osakondade ning prefektuuride siseveebi, mille viited on ka prefektuuride siselehtede vasakus või paremal pool menüüs olemas. Kui kellelgi on juurdepääsuga probleeme, aitab kasutajatugi itabi@smit.ee. Olulisemate siseveebi uudiste kokkuvõtte ilmub iga nädala reedel Nädala Kulleris.

LÜHIDALT

President autasustas Politsei- ja Piirivalveameti töötajaid

President Toomas Hendrik Ilves andis 23. veebruaril 97 inimesele teenetemärgid Eesti riigile osutatud teenete tunnustuseks. Teiste hulgas said riiklikud autasud kolm PPA töötajat: Lõuna Prefektuuri korrakaitsebüroo vanemkomissar Marina Paddar, politsei kiirreageerimisjõudude koolitaja ja üks juhte kriitiliste olukordade lahendamisel korrakaitseosakonna politseileitnant Marek Unt ning Ida Prefektuuri Punamäe piirivalvekordoni ülem piirivalvekaptan Tarmo Uusorg. „Eesti tänab ja tunnustab inimesi, kes on teinud väga palju selleks, et meie riik oleks nii sise- miselt kui ka väliselt turvaline,“ ütles riigipea.

Siseminister proovis kätt piirivalvurina

16. ja 17. veebruaril töötasid siseminister Marko Pomerants ning Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus piirivalvuritena idapiiril. Pomerants ja Annus töötasid Narva maanteepunktis, kus teenisid maanteepiiripunkti sõiduautode ja jalakäijate terminalis. Tööd tehti ka Narva kordoni patrullitoimkonna koosseisus Narva jõe kuivsängis ning Vasknarva kordonis. Samuti külastasid Pomerants ja Annus Alajõe kordoni rahvast ning tagasid korda piirivalvehõljkul patrullitoimkonna koosseisus Peipsi järvel. „Minu plaan proovida kätt piirivalvurina on eelkõige ajendatud soovist selles valdkonnas paremini orienteeruda,“ ütles siseminister.

Sisekaitseakadeemia kutsub kursustele

Sisekaitseakadeemia pakub huvilistele võimalust osaleda vabade kohtade olemasolul sisejulgeolekualase magistrirõppe valikainete moodulil loengutes. Vabakuulajana on võimalik osa võtta järgmistest õppeainetest: innovatsiooni juhtimine, rahvusvaheline organiseeritud kuritegevus, Schengeni õigusruum, kriisi- ja konfliktipsühholoogia, kriminoloogia ja karistuspoliitika aktuaalseid probleeme. Ainetele saab registreerida aadressil eve.mihkle@sisekaitse.ee või telefonil 696 5451.

FOTO: PÄRNU POSTITÖÖSURNIKAS LUUK

Paikuse politseikooli suunaviida vahetamine Paide maantee ääres

Politsei- ja piirivalvekolledž ühinesid

1. veebruarist on Sisekaitseakadeemias kahe seni eraldi tegutsenud politseikolledži ja piirivalvekolledži asemel üks ühine politsei- ja piirivalvekolledž.

Kahe kolledži ühinemine tähendab seda, et sel sügisel politsei- ja piirivalvekolledžisse vastu võetavad õppurid hakkavad õppima uue ühisõppekava järgi, mis valmib 20. aprilliks. Praegused õppurid lõpetavad akadeemia senise õppekava ja -korralduse kohaselt. Uue ühisõppekava põhjal omandavad nii politsei- kui ka piirivalveeriala vastu huvi tundvad noored kahe esimese aastaga kutsehariduse. Õpitakse kõik koos Paikuse ja Muraste koolis. Omandatakse üld-, korrakaitse-, kriminaal-

menetlus- ja piirihaldusaineid, õppeaja sisse mahub kaks praktikat – korrakaitse- ja piirihalduspraktika. Kooli lõpetanud noortel on olemas kõik kutseoskused, et asuda tööle politsei- ja piirivalveametnikena, st nad on võimelised minema nii politseipatrulli kui ka piiri valvama.

Muudatused Sisekaitseakadeemia õppekorralduses on tingitud nii politseis kui ka piirivalves tööle asuvatele noortele antavale haridusele kehtestatud nõuete ühtlustamisest. Sisekaitseakadeemias õpetatavad õppesuunad ning neile õppima võetavate kadettide ja üliõpilaste arvu määrab PPAs koostatav analüüs. Politsei- ja piirivalvekolledžit juhivad endine politseikolledži juht Aivar Toompere.

FOTO: ILJA SMIRNOV/POHJARANNIK

Meie inime

Igaühel meist on Politsei- ja Piirivalveametis ligi 7000 kolleegi – seda on väga palju. Et meid veidi **üksteisele lähemale** tuua, tutvustab Radar nelja inimest, kes esindavad põhitöö valdkondi. Kes on need oma ala spetsialistid, kellel on aastatepikkune töökogemus? Saagem tuttavaks.

Egon Kollo: eeskujulik korrakaitaja

Egon Kollo on kohusetundlik, abivalmis ja kartmatu. Nii ise loomustab Jõhvi politseiosakonna juhtivkonstaablit ja välijuhti Jõhvi politseijaoskonna Iisaku piirkonna vanemkomissar Kalle Kuusik. Küllap tema juba teab, sest mehed on kabinetti jaganud ning koos mitu puuda soola ära söönud. Egoni töösuhetumisest räägib seegi, et möödunud aastal anti talle Jõhvi politseiosakonna parima korrakaitaja tiitel. Ida Prefektuuri spordielu koordineerija Viuu Normaku sõnul on Egon väga hea laskur – ta täitis 2006. aastal meisterlaskuri normi teenistuspüstolist laskmises. Koos laskeinstruktor Tarmo Kütiga on Egoni õlul Jõhvi piirkonna politseiametnike laskealane koolitamine.

Lapsepõlves tahtis Egon saada autojuhiks, sest tema isa oli autojuht ja vedas suure Zil 130ga väetist. Egonil on selgelt meeles esimene seos miilitsa ja korrakaitsega. Nimelt pidi ta alati naabermaja eest läbi sõites võrril tuurid maha võtma, sest tolles majas elas miilits. Õnaraksu minek ei tulnud kõne allagi. Nüüdseks 23 aastat politseis töötanud Egon sattus politseisse tööle suuresti tänu juhusele, ja nagu

sageli juhtub, jäi teda miilitsakooli kutsunud sõber esimesel korral ukse taha, aga tema sai sisse. Egon kinnitab, et kui ta seiks uuesti ametivaliku ees, teeks ta kõike samamoodi, sest töö on huvitav. Rutini oleks tal raske taluda.

Välijuhi töö kõrvalt juhendab Egon praktikale tulnud kadette, sest ta peab väga oluliseks töökogemust ja elust enesest õppimist. Liiga hästi mäletab Egon, kuidas teda šokeeris korrakaitse tööle asumisel õpitu ja tegelikkuse vahe. „See on hea, et tänapäeval näevad õppekavade ette rohkelt praktikatunde, sest just praktilal saavad kadetid selgeks,

sed

mis omadusi politseiniku amet neilt nõuab, ning paljusid asju saabki õppida ainult töö käigus," ütleb ta. „Egon on väga hea juhendaja, sest ta võtab algajale tööülesanded ja tööpetsiifika üksipulgi lahti ning teeb need rahulikult selgeks,“ lisab Egoni endine praktikant Maksim Alteberg Ida Prefektuuri kriminaalbüroo kriminaalalustusest.

Politseitöös paelub Egonit vaheldus ja pidev valmisolek lahendada erinevaid olukordi. Ta loodab, et kui inimesed tunnevad end Ida-Virumaal turvaliselt, siis on selles oma osa temalgi. Egon mäletab siiani korrakaitsja ja töö algusaastatest seda hasarti ja hilisemat uhkustunnet, mis teda valdas, kui ta esimest korda inimese ründamises ja vigastamises kahtlustatavat taga ajas, selle kätte sai ja käeraud peale pani, ning sedagi, et ta sai siis oma elu esimese preemia. Meeles on ka kannatanu, kes arstide abiga ellu jäi, ema pilk ja käepigistus ...

Egon ei kujuta oma elu ilma politseitöötä ettegi. Oma kõige lähedasema inimesega Annika Elmiga tutvus Egon just tänu tööle – Annika töötab Jõhvi politseijaoskonnas Jõhvi konstaablijaoskonna piirkonna vanemana. „Kodu, kus mind oodatakse, on minu jaoks väga oluline,“ tunnistab Egon. „Mul on vedanud, et meil on Annikaga palju ühist, kuid töö ja eraelu üritame lahus hoida. Olen uhke oma esimesest kooselust sündinud tütre Irene üle, kes on minult pärinud suure osa kangekaelsusest.“

Liivi Maalmann

Ida Prefektuuri sisekommunikatsiooni vanemspetsialist

FOTO: LIIVI MAALMANN

FOTO: TIIT ILUS

Annika Pärna uuenduste tuules

Lääne Prefektuuri kodakondsus- ja migratsioonibüroo Pärnu teeninduse teenindusnõunikul Annika Pärnal on hoolimata oma vanusest ette näidata väga muljetavaldav töökogemus – oma valdkonnas teeb see kokku tervelt 18 aastat.

Lõpetanud aastal 1992 asjaajamise ja arhiivinduse eriala, ongi ta töötanud just oma valdkonna asutustes, mis on läbi aegade kandnud erinevaid nimetusi ning mis lõpuks on teinud temast oma ala spetsialisti. Muidugi tuleb märkida, et ega Annika kolleegidki oma valdkonnas töötamise aastatega palju alla ei jää.

See näitab, et kollektiiv on stabiilne, mis on töö puhul suur pluss.

Kuidas aga Pärnu-Jaagupist pärit tüdruk n-ö passilauda sattus? Pärast kooli lõppu polnudki muud, kui tuli ise hakkaja olla. Nii helistaski verinoor Annika toonasesse Passiameti Pärnu büroosse ja küsis, kas tööjõudu on vaja. Nõnda sai alguse karjäär, mille jooksul on nähtud nii asutuse muutumist kui ka tehnoloogia arengut. Annikat ongi see töö juures köitnud – tal on võimalus olla alati millegi uue sünni juures, panna end proovile ja kõiges ka oma panus anda. Egas Annika hariduski tehnikumi omaga piirdunud. Usin naine

➤ *Kollektiivis on oluline, et kõigil on võimalus kaasa rääkida.*

on end täiendanud personalitöö alal ning praegu on käsil õpingud Viljandi kultuuriakadeemias info- ja dokumendihalduse erialal.

Annika oli kuni 2009. aasta detsembrikuuni ametis Kodakondsus- ja Migratsiooniameti Lääne regionaalosakonna peaspetsialistina, mis tähendas seda, et ta oli abiks juhile, juhendas vanemspetsialistide tööd ning täitis muid ametikohtast tulenevaid ülesandeid. Seega pole uues ametis talle juhtimine võõras, kuid ise juhi positsioonil olles on olukord uus – sõltuvad nüüd paljugi otsustamist vajavad asjad temast, seega on vastutust märksa rohkem, kuid kokkuhoidev ja pikaajalise koostöötamise kogemusega kollektiiv toetab igati. Uue ameti puhul on Annika jaoks alati ka see boonus, et põnev on olla millegi uue sünni juures. Nii pikalt ühes ja samas süsteemis töötanud naine võtab kõik ülesanded vapralt vastu ning naudib võimalust omalt poolt uuendustesse panustada. Annika igapäevatöö hulka kuulub Pärnu teeninduse tööd juhtida ja koordineerida ning tema alluvuses on üks peaspetsialist ja seitse vanemspetsialisti.

Aga ega töö ei ole põhiline, vahel on vaja ka puhata ja lõõgastuda. Annikal on sõpruskonnaga vedanud ning heal meelel korraldatakse kõikvõimalikke ühisüritusi, kuhu on kaasatud perekonnadki. Annika perekonnaks on mees ja vahva 9aastane poeg Jan Morten. Naisele meeldib ka lugeda ning reisikirjad on just need, mis mõtte rännuradadele uitama viivad. Kuiigi Annika võib end pidada üsna iseseisvaks ja hakkamasajakaks naiseks, hindab ta ennekõike ikkagi tööd meeskonnas. Kollektiivis on oluline, et kõigil on võimalus kaasa rääkida, ning inimesi kuulates ja tundes on kompromissid kergemad tulema.

Hedy Tammeleht

Lääne Prefektuuri pressiesindaja

Denis Maisuradze, diplomaat Eesti-Vene piiril

FOTO: JAAN RÕÕMUS

Piiirivalve vanemveebel Denis Maisuradze on üheteistkümnendat aastat Piusa piirivalvekordoni vahetuse ülem. 1995. aastal alustas ta õpinguid piirivalvekoolis ning sellele järgnes teenistus Värskas ja Saatse piirivalvekordonis. Stabiilsele piirivalvurielule eelnes aga väga palju huvitavat. Denisi emapoolsed vanavanemad on eestlased: vanaisa Ivan Rohtlaan sõdis vanemallohvitserina soomusrongi rügemendi kuulipildurikompaniis, hiljem teenis Valga Kaitseliidu orkestris. Denisi ema sündis 1932. aastal Valgas, on lõpetanud Tartu Riikliku Ülikooli filosoofia erialal ning töötas kuni pensionieani Tsiguliina ja Valga koolides. Kord juhtus aga nii, et eestlanna ja Örus sõjaväeteenistuses olnud grusiin said kokku ning jäidki kokku.

Aastatel 1959–1961 elasid Denisi vanemad Gruusias, seal sündis ka Denisi vanem vend. Siis tuldi tagasi Eestisse ja 1964. aastal sündis Valgas Denis. Ta käis eestikeelses lasteaias ning lõpetas Valga keskkooli. Denis on õpinud Tallinna Polütehnilises Instituudis tsiviilehituse ökonomika erialal ja töötas Valga Elamute Valitsuses ava-

riiteenistuse juhatajana. 1993. aastast on Denis mundrikandja: õppis Kaitseväge Lahingukoolis, teenis Kuperjanovi pataljonis. Siis tuligi Piirivalvekool ja siiani kestev teenistus.

See teenistus on olnud edukas. Kaaslased iseloomustavad teda kolleegina, kes on vajaduse korral suuteline asendama kordoni juhti. Seda võimaldab Denisi mitmekülgne erialane ettevalmistus, võime reageerida kiiresti sündmustele, oskus juhtida inimesi ja tegutseda efektiivselt meeskonna koosseisus. Piirivalvuri töös on tähtis oskus inimestega vahetult suhelda – nii saab kohalikest elanikest olulist informatsiooni oma tööülesannete täitmiseks. Just mitmekülgne informeeritus aitab Denisil lahendada tulemuslikult piirivahejuhtumeid ning neid kohtuvälisel menetleda. Omaette tööloik on piiriesindaja abi töö Eesti ja Vene riigipiiril. Siin peab alati meeles pidama, et piiriesindaja on nagu diplomaat, ja seda teab Denis hästi. Ainuüksi möödunud aastal oli tal kaheksa ühiskohtumist ning kõik mõlemad pooli rahuldavate tulemustega. Abiks on kindlasti seegi, et ta valdab vabalt vene keelt.

„Kordonist teeb kordoni seal töö-

Aimar Allandi teeb imesid

Kriminalisti ülesanne on pakuda kriminaalpolitseinikest uurijatele imesid, ütleb Põhja Prefektuuri kriminaalbüroo kriminalistikateenistuse vanem ülemispektor Aimar Allandi. See tähendab sündmuskohalt näiteks silmale nähtamatute jälgede ja kehavedelike leidmist. Põhja Prefektuuri kriminalistid töötavad vahetustes, et tagada uurijatele 24/7 teenuse olemasolu. Aimari hinnangul võib kriminalisti kohta vabalt öelda ka uurija käepikendus. Kriminalistid reageerivad väljakutsetele alates korterivargustest kuni tapmistele ja mõrvadeni, mille vahele jäävad veel näiteks tööõnnetused ja tulekahjud.

Tööpäeva algul vaadatakse üle eelmise vahetuse info. Võimalik, et tuleb jätkata eelmise vahetuse kogutuga või naasta mõnele sündmuskohale. Päevaplaanis tuleb esmalt arvestada, et kõik sündmuskohad saaks teenindatud ja väljakutsetele reageeritud. Kui väljakutsetest aega üle jääb, püüavad kriminalistid aidata laboris uurijatel uuringuid teha või valmistavad kohtuekspertidele ekspertiisiks ette asitõendeid. See tähendab eriteadmistele tuginedes erinevate kehavedelike, vere ja muude ainete proovide talletamist, pakendamist ning erinevate jälgede esiletoomist erinevatelt objektidelt.

Kui arvasite, et politseiorganisatsiooni töötaja kasutab väga spetsiifilist sõnavara, siis kriminalistiga kõneldes on kõik väga lihtne ja arusaadav. „Tehti daktüloskoopia naha papillaarkurrustikust samaaegselt trassoloogiaga ...“ Ah, või ei saanud aru!? Juttu oli pelgalt sõrmejälgede ning murdmis- ja jalatsijälgede üheaegsest võtmisest.

Kriminalistile on sündmuskohast puha ja puutumatu. Et kriminalist saaks imesid korda saata, sõltub palju koostööst. „Loomulik, et vahel on kiirabi või jäljekoerad oma töö teinud. Täht-

is on oma organisatsioonis üksteist mõista. Võtmeroll on patrullil, kes esimesena kohale jõuab. Kui sündmuskohast on hästi kaitstud, suudame suurema tõenäosusega koguda uurimiseks väärtuslikke füüsilisi tõendeid kohtu tarbeks,“ rõhutab Aimar.

Teinekord võib võhiku silmale tunduda, et kriminalistid on otsekui teiselt planeedilt. Nad näevad seda, mida meie ei näe, ja leiavad seda, mida polekski justkui olemas. Et uuritavasse keskkonda ennast kõiges oma bioloogilises täiuses võimalikult vähe kaasa võtta, tõmbavad nad selga ühekordsed valged kaitseülikonnad. Nii et kui satute nägema sündmuskohal üleni valgesse riidetatud tegelasi, kes on varustatud spetsiaalsete kohvrite, fotoaparaatide ja kõikvõimalike muude imemasinatega, teadke, et need on meie päris oma „CSI“ inimesed, kriminalistid.

Harrys Puusepp
Põhja Prefektuuri
pressiesindaja

tav meeskond,“ räägib Denis kordoni elust. „Kui avatud ja taiplik, samas usaldusväärne ja kindel on üks piirivalvur ehk üks lüli, nii kindel ja toimiv ongi kordon ehk kett tervikuna.“ Denisil on hea meel öelda, et tema teenistuse ajal on kordonit juhtinud suurepärased ülemad Meelis Karton ja Aare Väin. Mehed on lisaks professionaalidele ka head sõbrad, kes peavad väga lugu kohalikest inimestest, sest usaldus tuleb esimesena. „Oleme üheskoos andnud endast kõik, et usaldust oleks rohkem. Usaldus ongi see, mis annab häid töötulemusi,“ ütleb Denis. Ka eraelus on mehe tagala kaitstud. Denisil on suurepärase ja väga elegantne elukaaslane Rita, Võru Kesklinna gümnaasiumis õppiv poeg Mark-Robert, Tartu Lennuakadeemias õppiv tütar Tatjana ja Tallinna Polütehnikumis õppiv kasupoeg Kristo.

Denisil on üks unistus. Ta soovib, et Piusa kordoni elust valmiks raamat, mis oleks niivõrd hea, et seda ei saa enne lõpuni lugemist öökapi panna. „Pealkirja mul veel ei ole, aga seiku on juba palju.“

Agu Lall
Lõuna Prefektuuri pressiesindaja

FOTO: HARRYS PUUSEPP

Eesti ja Euroopa sisejulgeolekust

Iga riik peab seisma selle eest, et tema territooriumil oleks tagatud inimeste seaduslike õiguste kaitse ja turvalisus õigusriigi põhimõtete järgi. Kuna Eesti on üks **Euroopa Liidu** piiririike, langeb meile osaks kohustus, aga ka au pöörata tavalisest rohkem tähelepanu nii sise- kui ka välisjulgeolekule.

Oleme vahepeatuses Venemaa kaudu tulnud põgenikele, kes soovivad ELi rikkamate riikide sotsiaalhüvesid nautima pääseda; meie sadamate ning lennujaamade kaudu liiguvad narkootikumid ja salakaup, millest jääb palju Eestissegi. Kindlasti teate teie paremini kui mina, et tööd jagub siin küllaga kõigile.

Eesti on Euroopa Liidu täieõiguslik liige ning meie sisejulgeolekupoliitika on otseselt seotud teiste liikmesriikidega solidaarsusklausli alusel, mis kohustab liikmesriike aitama üksteist näiteks loodusõnnetuse või kallaletungi korral. Esimesel puhul on eelmisest aastast võtta näide kevadisest Itaaliast Abruzzo maavärina kohta, mille tagajärgedega võitlemiseks saadi toetust muuseas ELi Solidaarsusfondist; teise puhul meil pretседenti pole.

Sellised üleeuroopalised kokkulepped tuginevad suurematele ning paraku ka üldisematele raamlepetele. Läänud aasta 1. detsembrist hakkas kehtima uus ELi elu ja tööd koordineeriv alusleping ehk Lissaboni leping, mille raames on valmimas ELi Välisteenistus. Selle töö aluseks saab Euroopa Liidu ühine välis- ja julgeolekupoliitika ning Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika. Kuigi need katavad paljuski sisejulgeolekuga seotud teemasid, nagu sisseränne, narkootiku-

mid, terrorismivastane võitlus, looduskatastroofid jms, on Euroopa ühine sisejulgeoleku kava veel arengujärgus.

Kava kuritegevuse vastu

See ei tähenda aga, et seda ei tule. Eelmise aasta 10. juunil võttis Euroopa Komisjon vastu nn Stockholmi programmi, mis sätestab uue vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alategevuskava aastateks 2010–2014. Kava kinnitati Rootsi eesistumisel Euroopa Ülemkogul 10. ja 11. detsembril. Praegu on see dokument üks peamisi alustekste, mille põhjal töötatakse välja Euroopa ühine sisejulgeoleku programm. Selles mahukas dokumendis on kirjas järgnevate aastate ELi poliitilised prioriteedid. Esmatähtsate eesmärkide hulgas on kolmandal kohal nõue töötada välja sisejulgeoleku strateegia, kus kehtestatakse juba täpsemalt, mis ülesandeid teatud kohalikud ametiasutused vastava valdkonna puhul või kriisi ajal täitma peavad ning milline

oleks ELi tasandi pärusmaa. Oma mahule vaatamata on juba Stockholmi programmis toodud konkreetseid meetmeid, millega parandada võitlust kuritegevusega, piirideülest ja selle kaitsmisega seotud koostööd, seadusandlust jne.

Kolm tähtsat valdkonda

ELi sisejulgeoleku strateegia peab põhinema kolmel lahutamatu valdkonnal: politseikoostöö tugevdamine, kriminaalõigussüsteemi kohandamine ja ELi sisenemise tõhusam haldamine.

Esimese puhul toonitatakse piiriüleste kuriteoliikidega võitlemise tähtsust, ent ka vajadust pöörata senisest enam tähelepanu koostööle Euroopliga. Stockholmi programm soovib näiteks Euroopa-keskset politseiame-

tit korrapäraselt teavitada erinevatest loodavatest ühistest uurimisrühmadest ja kaasata teda tähtsamatesse piiriülestes operatsioonidesse. Järgipideva töö käigus on tarvis üle vaadata ning välja arendada automaatsed andmevahetussüsteemid, et koostööd sujuvamaks ning tulemuslikumaks muuta.

Kriminaalõigussüsteemi üleuroopalise ühtlustamise eesmärk oleks omakorda kaotada liikmesriigiti esinevad negatiivsed erinevused kuritegevusega võitlemisel. Piiriüleste kohtuasjadega seotud tõendite kogumiseks tuleb luua kõikehõlmav süsteem, mille

õiguslik alus oleks Euroopa tõendikogumismäärus. Kava kohaselt oleks see automaatselt kohaldatav igas liikmesriigis. Muuseas kaalutakse huvitavamate näidete-na elektroonilist tõendamist käsitleva ELi õigusraamistiku loomist ja videokonverentsi abil kahtlusaluste kohtu ette toomist.

Kolmanda tähtsa valdkonna, piirikontrolli puhul tuuakse esile Schengeni infosüsteemi ja viisainfosüsteemi arendustöö jätkusuutlik tähtsus ning Euroopa Liidu liikmesriikide territooriumile sisenemise ja sealt lahkumise elektroonilise registreerimise süsteemi loomine. Ka siin rõhutatakse ELi keske agentuuri FRONTEXi tähtsust üleuroopalisel koostöös ja arendustöös, kusjuures aastaks 2013 loodetakse toimima saada piisavalt suur liikmesriikidevaheline koostöö, et ELi ida- ja lõunapiiri käsitlevaid patrull- ja vaatlusandmeid saaks tulemuslikumalt vahetada.

Euroopa Liit ühtsemaks

Lühidalt soovitakse Stockholmi programmi abil muuta ELi ühtsemaks ja terviklikumaks, pak-

kudes selleks välja strateegia, kuidas erinevaid valdkondi arendada. Politsei ja piirivalve koostöö puhul räägitakse palju üleuroopalise mõõtme kasutusele võtmisest.

See eeldab aga piirideülese koostöö ja usalduse kasvatamist, sidemete ning kontaktivõrgustike loomist. Võimaliku väljundina pakutakse järgmise viie aasta jooksul ühiste koolituste ja õppuste, sealhulgas Erasmus-tüüpi vahetusprogrammide korraldamist kolmandikule ELi politseinikest ning piirivalvuritest.

Jagame oma kogemust

Ei maksta aga unustada, et isegi kui meil on head töösuhted, on see päeva lõpuks töö ise, mis ühtsete väärtuste ja töökultuuri kõrval vajab selget ja üleuroopalist süsteemi, mille alusel toimida. Selle jaoks vajaminevate teabevahetusmehhanismide loomisel rõhutatakse Stockholmi programmis Euroopa teabemudeli väljatöötamise vajadust, et tugevdada strateegilist analüüsivõimet ning operatiivinfo kogumist ja töötlemist. Loomulikult ei hakata jalgratast leiutama ning arvestatakse kehtivaid raamistikke, nt tollivaldkonnas. Kui aga EL tahab ajaga kaasas käia ja parandada oma sisejulgeoleku taset, siis on vaja vaeva näha just andmevahetusega. See eeldab aga ühiseid seadusi ja kaitsepõhimõtteid delikaatsete isikuandmete käitlemisel ning ühtsete süsteemide ja programmide olemasolu.

Olen kindel, et Politsei- ja Piirivalveamet on nii oma IT-lahendustega kui ka töömeetoditega väga kõrgel tasemel, mis tähendab, et meil on suurepärase võimalus oma kogemusi ja oskusi ülejäänud Euroopaga aktiivselt jagada. Sest Eesti korrakaitsejagad on ühed lähedamad maailmas!

Indrek Tarand

*Euroopa
Parlamendi saadik,
Roheliste
fraktsioon*

Juhi üksildus

Kui töötasin Tartu Ülikooli õppeprorektorina, tundsin end **üksikumana** kui kunagi varem. Arvasin, et see on eraasi, kuid märkasin, et teised tippjuhid puutuvad kokku sama probleemiga.

President Lennart Merit ETVs meenutades ütles Mart Siimann, et kord olla Meri talle kurtnud, et tunneb end väga üksikuna. Kui seati ametisse omaaegne peapiiskop Jaan Kiivit, siis Soome ametivend tervitas teda üksildaste klubisse astumise puhul. Juhtide suhtlemiskoolitusi läbi viies olen sageli hämmeldunud, kui üksildased on tugevad ja säravad isiksused. Tundub, et mida kõrgem ametikoht, seda suurem on üksildus. Ma ei arva, et üksildus on teadliku valiku tulemus. Pigem on see olukordade ja isiksusejoonte kokkusattumise tulemus. Juhiks ei saa igäüks.

Meie konkurentsitihedas maailmas peab juht olema võimekas ja tugev isiksus. Olen tähele pannud, et suurte isiksustel on kolm ühist tunnust.

Esiteks on nendel elu ja asjade kohta olemas isiklik arvamus. Teiseks käivad suured isiksused oma eripära ja isikliku arvamusena suurele osale ümbritsevatest inimestest närvidele. Kolmandaks on isiksused sisemas üksildased inimesed. Seega tõsiasi, et juhiks tõusevad sageli just isiksused, koondab üksildased tippu. Samas on tippjuhi üksildusel üldinimliku üksildusega võrreldes oma eripärad.

Andmine vs. kogumine

Inimesel on kaks vastandlikku vajadust: suhtlemine ja privaatsus. Suhtlemisvajadus leiab rahulduse, kui tekib teistega ühine tähendus – me saame asjadest ühte moodi aru või mõistame erinevaid arusaamasid. Privaatsusva-

jadus väljendub soovis olla omaette iseenda päralt, otsustada, kas ja millal suhelda, juhtida oma aega. Juht on sunnitud sageli suhtlema siis, kui ta ei taha või ta pole selleks valmis. Koju helistamine, isiklikest kavatsustest ootamatuste tõttu loobumine, ülepinge – kõige selle vastu seistes juhtub seda ikkagi. Tekib olukord, kus tuleb pidevalt anda, ent kogumise aega pole. Väliselt särava suhtlemise taha varjub sageli sisemise tühjuse tunne.

Üldlevinud on arvamus, et rikkad ei taha vaestega suhelda, targad rumalatega ja edukad edututega. Arvatakse, et barjääre ja vahesid ehitab tugevam pool, kannatab kehvem pool. Kes ehitab üksildusesena juhi ümber, kas juht ise? Arvan, et seda teevad just alluvad ja kõrvalseisvad inimesed, kes ei taha juhti endale lähedale lasta. Miks? Sellepärast, et juhti projitseeritakse oma alateadlikud ihaldatud isiksusejooned. Näiteks meeldib juhti näha targana, otsustuskindlana, ausana, edasivaatavana otsekui teise, pea täiuslikku maailma kuuluvana. Juhile liiga lähedale

Suured isiksused käivad oma eripära ja isikliku arvamusega suurele osale ümbrit- sevatest inimestest närvidele.

pääsemist tegelikult kardetakse, sest kardetakse ideaalpildi purunemist ja lihtsalt inimese nägemist.

Üksildust on mitut sorti. Meie üksiolemine võib puudutada nii tunnet, reaalselt inimsuhete puudumist kui ka eksistentsiaalset üksiolemist, kus me ei oska enda jaoks vastata elu põhiküsimustele. Kogu oma mitmekesisuses leeveneb aga üksildus, kui inimesel on olemas usaldusväärsed lähisuhted. Perekonnd on tähtis. Mulle jättis sügava mulje, kuidas Siim Kallas väärtustas Tähelaeva saates just perekonda, kes aitab tal keerulistel ja hüljatuse aegadel püsti püsida. Mis seal salata, juhtidena maksame oma töö eest just ennekõike lähisuhetega. Tekib suletud ring, milles töötamiseks on vaja lähedaste tuge, ent seesama töö hävitab lähisuhted.

Tõene tulevikuvaade

Juhi üks ülesandeid on olla visionäär, vaadata kaugele ette ja näha seda, mida teised veel ei näe. Suhteliselt lihtne on ehitada õhulosse, kirjeldada nendes oma paremaid lootusi ja vajadusel neid ka maha müüa. Juba vanal ajal öeldi, et rahvas tahab tsirkust ja leiba ning vaatamänguline tulevikumudel võib olla kõitev. Palju tõsisem on aga tõene tulevikuvaade. Faktipõhine, intuitsioonist toetatud ja oma veendumustega kaetud arusaam homsest, mis viib tulevikuvaatava vastu-

tustundliku käitumiseni. Miskipärast on seesugust visiooni raske teistega jagada. Suured visionäärid on üksinda. Kuulajad ei taha saada nendeks, kelleks nad võiksid saada. Tagorel on ilus lugu sellest, kuidas kuningas seistub kerjuse ees ja ütleb, et soovi, mida Sa tahad, ja ma teen sulle, mis see ka poleks. Kerjus palub kuningat, et ta käiks rahvast rohkem annetada.

Juht vastutab

Olen juhtimise üle mõtiskledes jõudnud järeldusele, et inimese side organisatsiooniga väljendub kolmes funktsioonis. Need on arvamine, tegemine ja vastutamine. Teatud juhtudel võib üks nendest üle võimenduda. Oleme ilmselt kokku puutunud nendega, kes ainult arvavad kõigi ja kõige kohta, ent ise ei tee midagi ega vastuta millegi eest.

On neid, kes teevad, omamata isikliku arvamus ja lükates vastutuse teistele. Juhi jaoks on vastutusel suurim osakaal. Tema vastutab selle eest, kui kõik on õigesti arvanud ja oma parima teinud, et asi tervikuna välja tuleks ja tööle

FOTO: SCANPIX

hakkaks. Juht on üksildane, sest teised võivad teha ja arvata, juht aga vastutab terviku eest.

Tippjuhi üksildust võib pidada varjatud üksilduseks. See üksilduse liik iseloomustab tööle keskenenud inimesi, kes ei pööra oma üksildusele otsest tähelepanu. Probleemidena nähakse halvenevat tervist, purunevaid suhteid või väljajäämist emotsionaalselt olulistest otsustest. Seega tegeletakse sageli sümptomidega, mitte põhjustega. Mida siis teha üksilduse kui põhjuse ohjamiseks? Siinkohal tuleks nimetada, et kuigi emotsionaalselt pigem ebameeldiv, ei ole üksildus ühetähenduslikult negatiivne nähtus. Enese leidmine, asjade läbimõtlemine, endale kindlaks jäämine, visiooni järgimine, tipus püsimine – need on väärtused, mille hinnaks ja saavutamise vahendiks on sageli üksildus. Kui aga üksildus rõhub ja segab toimetulekut, ei lase toimivas mõtet näha, siis on tegemist tõsise probleemiga. Aitab enese vajalikuks tegemine kellelegi, lähisuhete hoidmine. Kui üks ei jõua, siis on loomulik pöörduda abi järele. Meie sügavam vajadus pole üksildus, vaid lähedus. Lähedus nõuab reegleid, et me üksteist ära ei tallaks ja ühiseid eesmärke ellu suudaksime viia.

Tõnu Lehtsaar

Tartu Ülikooli
religioonipsühholoogia
professor

Artikkel on ilmunud
autori esseekogumikus
„Kümme korda ühte
jõkke“. Tartu Ülikooli
Kirjastus, 2008

Juhi kümme käsku

1. Sina pead arvestama, et tipus olemise hind on üksildus, kuna tipus ollakse üksinda.
2. Sina ei pea mitte tänulikkust ootama, vaid Sa pead tegema, mis on Su kohus.
3. Sina pead arvestama, et pole olemas üdini häid ja halbu inimesi, vaid et ingel ja saatan ühteagu igas inimeses elavad. Sina saad inglil elule äratada.
4. Sina pead teadma, et edu kuulub meist, läbikukkumised on aga Sinu omad.
5. Sina pead valvas olema, et kui sulle hakkab tunduma, et Sa oled asendamatu, siis on aeg hakata kohvleid pakkima.
6. Sina ei pea mitte ainult seda kuulama, mida kaaslased ja alamad ütlevad, vaid ka seda suutma mõista, mida nad ütlemata jätavad.
7. Sina pead teadma, et see, kes Sa oled, loob selle, mida Sa teed.
8. Sina pead ikka selle peale mõtlema, et kui orus tõstab inimene käe, siis näevad seda vähesed. Kui aga keegi tõstab mäe otsas käe, siis paistab see paljudele.
9. Sina ei pea mitte imet ja juhust alahindama.
10. Sina ei pea mitte oma hinge oma ametile maha müüma, sest Sina oled Sina ja amet on amet.

Leedu libapolitseinike teine rünnak

Kaks aastat tagasi petsid **Leedu kurjategijad** Põhja-Eestis ja Virumaal inimestelt välja üle miljoni krooni. Eelmisel kevadel üritasid nad Lääne- ja Lõuna-Eestis sama skeemi korrata.

Esimesena võeti sihikule Pärnu ja selle ümbrus, kus 16. aprillil sai mõne tunniga oma kodus telefonikõne 16 valdavalt vanemas eas inimest. Telefonikõne sisu oli enamasti sarnane – vene keelt rääkinud mees teatas vastajale, et tema pereliige on äsja teinud raske liiklusavarii ning asja kiireks „kordajamiseks“ on vaja kannatanule maksta kompensatsiooniks suur rahasumma. Kuigi samasugusest skeemist hoiatati pärast 2008. aasta kelmuste lainet kogu Eesti meedias, oli Pärnus siiski mitmeid, kes uskusid, et nende pereliige või tuttav vajab kiiret päästmist, ja maksid raha.

Näiteks jäi Pärnus elav mees uskuma, et räägib telefonis oma lihase pojaga, kes vajas avarii „klaarimiseks“ 3000 eurot. Et „poja“ jutt tundunuks usutavam, andis viimane samas telefonitoru üle tema kõrval oodanud mehele, kes esitles end politseinikuna ja kinnitas, et raha kiire maksmine lahendab probleemid. Juba mõni hetk hiljem seisis paanikas isa kodu ukse taga tundmatu mees, kes esitles end avarii kannatada saanud mehe pojana ning viis varem kokku lepitud 3000 eurot ehk ligi 47 000 krooni endaga kaasa.

Vähem kui kolm tundi hiljem siples kelmide konksu otsas järjekordne suur kala, kui kannatanule mängiti usutavalt taas samasugust „poja“ avariist päästmise kava. Ainus vahe oli selles, et seekord oli poja pärast muretsenud lapsevanemal tema ukse taha ilmunud „kannatanu pojale“ üle anda 2000 eurot ja 1200 USA dollarit ehk umbes 45 500 krooni.

Taipasid viimasel hetkel

Kaks tundi hiljem näkkas kelmidel jälle. Nendega vestelnud ähmis ohver teatas, et suudab avarii põhjustanud väimehe päästmiseks küsitud 30 000 kroonist maksta vaid 10 000. Seepeale teatas „Pärnu prokuratuuri uurijana“ esinenud kelm, et rahale tullakse kohe järele, ent ülejäänud summa kohta tuleb tal kirjutada võlakiri. Väiksemad summad kelme ei huvitanud. Nii näiteks ei sobinud leedukatele Sindi elaniku pakutud 200 eurot, mille peale kosteti, et haiglas viibiva poja päästmiseks sellest ei piisa. Samal põhjusel loobuti ka ühel juhul ohvri pakutud tuhandest kroonist.

Ülejäänud kordadel jäid kelmid

tühjade kätega, kuigi kolmel korral olid potentsiaalsed ohvrid väga lähedal 30 000 – 35 000 krooni maksmisele. Seda raha kelmid siiski ei näinud, sest ohvrid taipasid viimasel hetkel, mis mängu nendega tegelikult etendatakse.

Enamikul juhtudel said potentsiaalsed ohvrid juba telefonikõne ajal aru, et asi ei ole õige, ning esitasid täpsustavaid küsimusi, misjärel telefonikõne katkestati. Mõnikord piisas kõne katkemiseks pelgalt sellest, kui inimene teatas, et tal ei olegi poega, kes saanuks avariasse sattuda. Piisas sellestki, kui ohver lubas ise politseisse helistada või teatas, et end tema lihase pojana esitlenud mehe hääl on talle täiesti võõras.

Loomulikult jõudsid säärased „õngitsemised“ Pärnus ja selle ümbruses kiiresti politseinike kõrvu. Kelmide tabamiseks asuti kiirelt tegutsema. Varasema kogemuse põhjal hakati teravalt silmas pidama kõiki Pärnus liikuvaid Leedu registrinumbritega sõiduautosid.

Juba esimese ringiga jäi patrullile silma kesklinnas PortArturi kaubanduskeskuse juures parkiv auto, milles istus noormees. Auto kontrollimisel leiti selle esiistme alt Eesti telefoniraamat, kus olid pastakaga alla joonitud peamiselt vene perekonnanimedega Pärnu elanike kontaktid. Kui selgus, et neidsamu inimesi oli tülitatud ka telefonitsi, oli jaoskonda minek kindel. Seal selgus, et tegemist oli 25aastase töötu üliõpilase Arnoldas Bajorasega. Et noormehe juurest sularaha ei leitud, oli tema kaasosaline ilmselt rahaga jooksu saanud.

Hilisemal uurimisel tuvastati Bajoras koos putku pääsenud kaasosalisega kaubanduskeskuse naabrusesse jääva Statoili bensiinjaama turvasalvestiselt. Kui keskkriminaalpolitseinikud mehe foto identimiseks Leedu kolleegidele saatsid, tunti mees kiirelt ära. Selleks osutus kriminaalses maailmas juba tuntud Andrius Pliksnits, kes oli mõni kuu pärast Pärnu reidi kodumaal samasuguse kuriteoga kinni peetud.

Üliõpilasel Bajorasel tuli aga pärast poole aasta pikkust vahi all istumist anda oma tegude eest vastutust kohtupingis Eestis. Enda väitel siia rahapuudusest lisa teenima saanud üliõpilase kaitsja, Eesti kallemaid vandeadvokaate Andres Gorkin sõlmis

prokuratuuriga kokkuleppemenetluse, kus Bajorasele mõisteti kaks aastat vangistust. Reaalselt kandis ta sellest ära kuus kuud.

Et kohtuotsuse järgi tuleb Bajorasel hüvitada kannatanutele tekitatud üle 102 000 kroonine materiaalne kahju ning tasuda sundraha ja ekspertiisitasud umbes 20 000 krooni ulatuses, ei osutunudki rikastumiseks ettevõetud reis Eestisse tulusaks; pigem vastupidi.

Tühjade kätega tagasi

Viimasest reidist Pärnusse polnud möödas kahte nädalatki, kui suvepealinnas olid kohal juba uued üritajad. Jälle koosnes tandem üliõpilasest ning kogenumast kriminaalkurjategijast. Järjekordne kõnede tulv elanikele algas 29. aprilli hommikul. Nüüd olid aga inimesed teadlikud, mis kaks nädalat tagasi nende linnas toimunud oli, ja keegi liimile ei läinud.

Tundide kuludes hakkas kasvama ka „poja“ või „lapselapse“ päästmiseks küsitud summa. Kui kell 17.51 võetud telefonikõnes nõuti ohvrit poja vangistamiseks 50 000 krooni, siis tund hiljem oli teise ohvri puhul summa kriminaalasja algatamisest loobumiseks kasvanud juba 5000 eurole, kuid tulutult. Pärast viimast kõnet õhtul pool kümme otsustasid kelmid minna puhkama ühte Pärnu hotelli.

Et politsei teadis selleks ajaks hästi, mis toimumas on, võeti mehed järgmisel hommikul hotellist lahkudes varjatud jälgimise alla. Et leedukatel Pärnus ei näkanud, suundusid nad Viljandi poole. Ent sealgi ei läinud üritused õnneks ning pärast umbes tunni jooksul tehtud nelja telefonikõnet otsustati loobuda.

Selle asemel ostis kahest jälgitavast vanem endale tanklast näpitsad, millega eemaldati kümnekond minutit hiljem Viljandis Rademari spordipoes 1329 krooni maksnud Puma kampsuni turvaelemendid ja varastati kampsun. Mehi jälginud politsei pidas leedukad kinni Valga lähedal, kui tekkis kahtlus, et nad võivad Eestist lahkuda.

Selgus, et tegemist oli 20aastase üliõpilase Vitalij Gaišuni ja temast 21 aastat vanema Vladas Jankauskasega. Viimane nimetas end kogenum kurjategijale omaselt lihtsalt vargaks ja ei soovinud uurijaile juhtunust omapool-

FOTOD: KRIMINAALPOLITSEIOSAKONNA ARHIIV

20aastane üliõpilane Vitalij Gaišun (vasakul) ja temast 21 aastat vanema Vladas Jankauskas küsisid tundide kuludes üha suuremaid summasid „poja“ või „lapselapse“ päästmiseks.

seid seletusi anda. Et Jankauskase hinnangul polnud nad Eestis ühtegi kuritegu toime pannud, mainis ta ülbelt, et tema jaoks pole probleem pikemat aega kinnipidamisasutuses olla.

Jutukam oli tema noorem kaaslane, kellele tegi muret, et oli Eestisse sõiduks laenanud auto oma isalt. Isale oli nooruk rääkinud, et vana Opelit on vaja vaid lühikeseks sõiduks. Kui nooruk mõistis, et eeluurimise ajaks isa oma autot kätte ei saa, muutus ta palju kidakeelsemaks. Nii asus ta väitma, et tuli Eestisse vaid selleks, et siin reklaami pakkuda. Hiljem selgus, et

temalgi oli juba varasemast kodumaal seadusega väikseid pahandusi.

Kuna meeste süü oli väike, tunnistasid nad oma süüd ja pääsesid mõlemad aastapikkuse vangistusega. Sellest reaalselt pidi kantama viis kuud. Kõige kulukamaks osutus reis Gaišunile, kes pidi kinni maksma varastatud kampsunit ja sundraha ning õigusabikuludena umbes 10 000 krooni.

Ohvriks politseiniku ema

1. mail olid Leedust kelmid taas kohal, sedakorda Valga- ja Võrumaal.

➤ Naisterahva asemel ootasid veidi pärast keskööd parklas leedukaid aga erariietes politseinikud, kes vaktsali lähedusse keeranud Leedu numbriga BMW 325 kinni pidasid.

Algus oli paljulubav. Juba esimesel päeval peteti Võrumaal ära kannatanu, kes nõustus tuttava hädast päästmiseks maksma kuni 4000 latti. Ohvri ukse taha sõitis 19aastane Lukas Burmonas, kes esines avariiis viga saanud ohvri vennana ning lahkus sealt 35 000 krooni, 300 USA dollari ja 120 euro võrra rikkama. Kokku teeb see üle 40 000 krooni.

Kohe pärast seda sõitis Burmonas koos teda Eestis saatnud vanema ja eeluurimisel tuvastamata jäänud Mindauskasega Leedusse tagasi. Jõudnud kodus vaid viis tundi magada,

Kelmusi juhatakse Leedu vanglatest

Pettusi koordineeritakse Leedust, kus niisugused kuriteod algasid juba viis aastat tagasi. Organiseerija ja helistaja on tõenäoliselt mõnes vanglas karistust kandev mees, kes kasutab selleks ebaseadusliku mobiiltelefoni.

Enne leitakse rahale järele minevad isikud, kelleks on tavaliselt keegi tuttav kriminaalkurjategija, ning siis mõni noorem mees, kes otsib kerget teenimisvõimalust. Neile antakse bensiiniraha ja öeldakse koht, kuhu sõitma peab. Kui ohver kõne saab, käib kõik väga kiiresti. Inimesele öeldakse näiteks, et tema poeg tegi avarii, ja antakse telefon kõrvalseisvale vangile rääkimiseks üle. Kui ohvril juhtub poeg olema,

kõnetab ta kohe teda nimepidi. Nii on kelmidel esimene info käes ning ohver ise ei saa arugi, et mängis neile trumbid kätte.

Edasi käib kõik väga kiiresti ja ohvrile antakse mõtlemiseks võimalikult vähe aega. Teda üritatakse hoida telefonitoru otsas niikaua, kuni kuller ukse taga juba kella annab. Näiteks pannakse ohver juhendamise järgi kirjutama kirja, kuhu ta peab usutavuse mõttes kõik üleantavad kupüüride numbrid ükshaaval kirja panema.

Kui vaadata 2009. aasta kuritegude autoreid, siis on huvitav see, et kõik kinni peetud peale ühe (Bajoras – toim) on pärit Panevėžyse ümbrusest.

Ivo Kolk

PPA kriminaalpolitseiosakonna menetlusbüroo juht

Alarich Tombak

PPA kriminaalpolitseiosakonna menetlusbüroo erimenetleja

25aastane töötü üliõpilane Arnoldas Bajoras (paremal) ja tema kaasosaline, Leedu kriminaalses maailmas tuntud Andrius Pliksnits pommitasid Pärnus libakõnedega valdavalt vanemas eas inimesi.

19aastasele Lukas Burmonasele sai saatuslikuks kõne politseiniku emale.

sai noormees uue telefonikõne, kus talle öeldi, et on vaja kiiresti Eestisse naasta. Ilmselt mõistsid kelmid, et olukorda, kus petukõnede ohvriks minnakse, peab Võrumaal maksimaalselt ära kasutama. Burmonase tõi Eestisse uus autojuht. Algatuseks saadi Võrust ühelt ohvrilt kätte 10 000 krooni ja 250 eurot, mida viimane oli nõus tuttava päästmiseks temalt küsitud 10 000 eurost maksuma.

Mõne tunni jooksul proovisid leedukad tulutult õnne veel paari inimesega, kuni veidi enne keskööd helistati Valgas vanemale naisele, kelle poeg

juhtumisi politseinikuna töötab. Et naine mõistis kohe, mis toimub, mängis ta helistajaga kaasa. Lepiti kokku, et naine toob küsitud 3000 eurot Valga raudteejaama vaksali parklasse. Kokkusaamine lepidi kokku veerand tunni pärast. Helistaja sõnul pidid nad naise parklast ise üles otsima.

Naisterahva asemel ootasid veidi pärast keskööd parklas leedukaid aga erariietes politseinikud, kes vaksali lähedusse keeranud Leedu numbriga BMW 325 kinni pidasid. Auto katuseakna vahelt leitud umbes 14 000 kroonist piisas, et kannatanutega kok-

ku saamas käinud Lukas Burmonas hiljem süüdi mõista.

Temaga koos olnud autojuhile polnud seaduse silmis aga midagi ette heita. Burmonasele mõistis kohus karistuseks kaks aastat vangistust kohustusega sellest reaalselt ära kanda viis kuud. Lisaks pidi mees hüvitama kannatanutele tekitatud materiaalse kahju ligi 43 000 krooni ning umbes 10 000 krooni ulatuses menetluskuludid.

Risto Berendson
Postimehe ajakirjanik

Politsei ootas leedukaid nädal aega kaubanduskeskuse parklas

Ajaks, kui kelmid meie kandi inimestele helistama hakkasid, olime oma inimesi toimuvast võimaluste piires juba hoiatanud.

Nii sai politseiniku ema, kellele helistati, kohe aru, mis toimub. Kuna talle kokkusaamiseks antud aeg oli väga lühike – veerand tundi –, polnud oodata midagi. Ajasin keskööl kodus riided selga, organiseerisime raudteejaama ümbrusse kaks eravärvides politseiautot ning jäime Leedu numbriga autot ootama. Valga dispetšer nägi valvekaamerast, et Leedu numbriga must BMW keeras 200 meetrit enne vaksalit ühe asutuse parklasse. Siis

polnud enam midagi mõelda, tuli tegutseda.

Viisime mehed jaoskonda küsitlusele, kus nad ei suutnud selgelt oma Eestis olekut põhjendada. Et nad olid eelmisel päeval kahelt kannatanult raha kätte saanud, kutsusime kohale ühe ohvri, kes ühe mehe ära tundis. Sellega oli jame ots meie käes.

Auto läbiotsimisel leidsime üles 10 000 krooni Võrust saadud raha. Seejärel andsime järgmine päev kelmid tegevusest teada juba meedia kaudu. Selgus, et sääraseid kõned jätkusid. Arvestasime siis leedulaste koduarmastusega ja panime ühe auto politseinikega Valga Maxima parklasse Leedu autosid ootama.

Sealt me neid noppima hakkasimegi. Tulid noored 17–22aastased mehed, Coca-Cola pudel käes. Kutsusime nad vestlusele, kus nende Eesti külastamise eesmärgid segaseks jäid. Raha neil kaasas polnud, autos oli 15 liitrit kütust ja nad väitsid, et lähevad Tallinnasse. Mõnel neist ei olnud isikutunnistust kaasas, neile tegi piirivalve trahvi. Teistele tegime selgeks, et hoiame neil silma peal. Nii töötasime terve nädala ja lõpuks said leedukad aru, et pole mõtet siinkandis oma asju ajada.

Andres Saaron
*Lõuna Prefektuuri kriminaalbüroo
Valga kriminaalteenistuse vanem*

FOTOD: ERAKOGU

FOTO: REELIKA RIIMAND

Koidu ja tema abikaasa ning ämmakeeled ja muud kaktused Mehhikos

Tubli

Ajal, mil peame pingutama varasemast rohkem, julgeb vähemalt üks inimene, kodakondsuse talituse juhataja **Koidu Mesilane** tunnistada, et tal pole nii toredat elu kui praegu varem olnudki. Mis selle taga peitub?

Ennelõunane talvepäike paistab otse Koidu töötuppa ja paneb tema mesilased sillerdama. Kollase-mustakirjud mesimummud ronivad seintel ja riulitel, mõni on end sättinud lillepotti – mesilasi kingitakse Koidule sünnipäevaks. „Ma ei ole inimesena väga sutskaja,“ ütleb Koidu ja sikutab ruloosid veidi allapoole, et päike otse

Koidu noorpõlv-
unistus – sammud
päikesepüramiidile
Mehhikos

Koidu Kreekas Hydra saarel

...töomesilane

silma ei paistaks. „Sutskan ainult siis, kui torgitakse.“ Koidu on töötanud kodakondsusvaldkonna juhina juba 15 aastat. „Usun, et minust on olnud kasu,“ lausub ta leebelt, pidades silmas eelkõige Eesti kodaniku passi sünni juures olemist, tööd määratlemata kodakondsuseta inimestega või igapäevast töökaaslaste juhendamist. Koidu ukSED on alati valla, ainult erandlikel juhtudel (nagu tänavuste krõbedate miinuskraadidega) hoitakse tema korrusel uksi kinni. Juhtimine istub Koidule – talle meeldib korraldada, otsustada ja vastutada. Ainus, millega töomesilasel raskusi on, on avalik esinemine. „Praegugi tunnen, kuidas põsed lähevad roosaks,“ tunnustab ta.

Kuidas te praegust aega tajute? Kas rabistamist on palju?

Valdkonnast ja enda kogemusest rääkides rabistamine igapäevatööd ei mõjuta, kuid inimesed on rahulolematud küll. Kodakondsuse ja migratsiooni valdkonda on ju palju reformitud. Mõeldakse, et info liigub kuidagi ainult ühes suunas. Info liikumine on kahe otsaga asi. Juhina tean, et kui annan alluvatele poolikut teavet, tehakse sellest valed järeldused. Kui infot on vähe, tekivad kuulujutud. Igaüks arvab, et teab rohkem. See on kummuline, et minnakse tülli piasiasjade pärast. Kellele jääb kalkulaator, kohvimasin või printer? Olin lausa sunnitud ütleva, et see on ameti vara. Inimesed

hammustavad üksteist piasiasjade pärast. See on nagu abielulahutus. Tegelikult ei ole midagi hullu, usun, et ajaga loksud kõik paika. Küll kevadel kergemaks läheb.

Kuidas te oma inimesi hoiate?

Püüan neid rahustada ja nendega rääkida. Meil on kõik inimesed ühel korrusel koos, käin igast toast iga päev läbi ja vaatan juba hommikul, mis nägu nad on. Püüan olla eeskujuks ning aitan ka siis, kui küsitakse nõu isiklikes asjades. Kui mõni ei julge arsti juurde küsida, siis ajan teda ise. Need on väga lihtsad põhimõtted, sest kõigepealt olen ma inimene ja alles siis juht. Minu uks on alati pärani lahti. Ei tohi olla seda, et inimene ei saa minu jutule ja siis töö seisab. Olen seda ise kogunud, kui ei saa ülemuse käest nõu küsida. Piisab ainult ühest nähvamisest ja inimene ei tule enam jutule. Olen hea kuulaja, aga kärsitu. Mõnikord panen inimestele sõnu suhu. See pärsib initsiatiivi.

Mida teeb kodakondsuse talituse juhataja iga päev?

Peamiselt nõustan alluvaid ja korraldan valdkonna koolitusi. Kui on uusi arendusi, siis tutvun nendega. Vaatan läbi kõik otsused, mis saadetakse kodakondsuse taotlejatele. Menetlus toimub prefektuuri tasandil, aga kõik ehitavad otsused ja esmased taotlused on tsentraliseeritud, kuna Eesti kodaniku

pass on maigus kaup, pilet Euroopasse. Meid tahetakse lohku tõmmata, esitatakse võltsitud dokumente ja valeandmeid. Kui kogu info koguneb ühte kohta, tulevad petuskeemid hästi välja.

Kahtleme kõigis, kes tahavad alles nüüd oma Eesti juuri taastada. Neil oli ju 19 aastat aega seda teha! Siis tuhnime riigiarhiivis ja otsime andmeid. Huvitav on teada, et esimese vabariigi ajal kandus kodakondsus seaduse järgi ainult isaliini pidi edasi. Kui mees oli Eesti kodanik, aga naine oli välismaalane, siis olid nende lapsed sünnilt Eesti kodanikud. Kui mees oli aga välismaalane ja naine Eesti kodanik, siis ei olnud lapsed Eesti kodanikud. See võrdustati alles 1993. aastal.

Terve eelmise aasta tegime tööd määratlemata kodakondsusega inimestega, keda on Eestis üle 100 000. Menetlusasutusena võtsime kuni 2008. aastani vastu sooviavaldusi, kuid 2009. aasta läks selgitustöö ja kampaaniate tähe all, et inimesed võtaksid Eesti kodakondsuse. Kui praegu pistab määratlemata kodakondsusega inimene oma nina prefektuuri teenin-

Teised Koidust

See Koidu, keda mina KMAsse minnes tundma õppisin, ja see Koidu, kes ta täna on, on kaks erinevat inimest. Koidu tegi osakonnajuhatajana aja jooksul läbi tohutu arengu ja see pole peatunud. Koidu on uskumatult pühendunud, vastutustundlik ja abivalmis. Ta on valmis võtma kohustusi selleks, et organisatsioon saaks raskest olukorrast välja tulla ning edasi minna. Ta on imeline inimene, ilma naljata. Koidu on see, kelle pärast ta-sub organisatsiooni jääda. Ta on organisatsioonile väärtus omaette. Koidu suudab saavutada kollektiivis töötahte ning üksteise toetamise ja abistamise. Rahuliku südamega võib öelda, et Koidu on pühendunud oma töökohustuste täitmisele riigi huvidest lähtuvalt. Ta on riigile lojaalne. Kui Koidu midagi teeb, siis teeb ta seda parimal viisil. Sünnipäevaks kingitakse talle mesilasi, nii et terve aasta jooksul pidi silmi lahti hoidma. Mesilasi toodi talle igalt poolt, ka välisreisidelt. Sünnipäeval pakub ta omatehtud seeni. Ainult üks pettumust valmistav erand tuleb meelde, kui Koidu pakkus enda tehtud porgandikeeksi. Kui PPA-l oleks vaja vapilindu, siis võiks see olla mesilane.

Ene Rebane

PPA koordineerimisbüroo planeerimistalituse nõunik, endine KMA peadirektor

Koidu Mesilane

CV

Sündinud 4. märtsil 1952 Vändras.

Õppinud Rapla keskkoolis, Tallinna miilitsa erikeskkoolis ja Tallinna majanduskoolis õigusteadust.

Töötanud Rapla siseasjade osakonna passilauas ja passilaua ülemana, Tallinna kesklinna siseasjade osakonnas, Siseministeeriumi passiosakonnas, Eesti politsei Politsei ameti passiosakonnas, Passiameti keskbüroo juhatajana, KMA analüüsiosakonnas ja kodanike osakonnas. Alates 1995. aastast juhtinud KMA kodakondsuse osakonda. Alates 1. jaanuarist 2010 Politsei- ja Piirivalveameti kodakondsus- ja migratsiooniosakonna staatuse määratlemise büroo kodakondsuse talituse juhataja.

Hobid on reisimine ja õmblemine.

Koidu on koos perega palju reisinud. Fotod Peterburist 1985. aastal

FOTOD: ERAKOGU

dusse, siis saab ta kohe nõustava loengu, miks on hea olla Eesti kodanik.

Alustasite tööd Rapla passilauas. Kuidas te sinna sattusite?

Sattusin passilauda tööle väga vahvalt. Meil oli Rapla keskkoolis lõpueksami konsultatsioon, kui sisse astus sealne siseasjade osakonna passilaua ülem ja küsis, kes tahab tema juurde pasportitiks tööle tulla. Tõstsin käe. Sealt alates olen dokumentidega töötanud. Mõnes mõttes on see naljakas, et läksin tööle miilitsasse, aga ju siis oli see soov.

Enne iseseisvuse taastamist töötasin Siseministeeriumi passiosakonnas ja olin Eesti kodaniku passi sünni juures. See oli põnev aeg, sest alustasime oma passi tegemist tühjast kohast, õppisime kogemusest. Nõukogude ajal tulid õigusaktid Moskvast ning Eestis need vaid tõlgiti. 1992. aastal, kui alustasime oma passi tegemist, puudus meil õigusaktide kirjutamise oskus. Kuna kodakondsuse ja migratsiooni valdkond on rahvusvaheliselt jälgitav ning puutub kõigisse, siis oleme olnud poliitilisel kilbil. Teised riigid vaatavad, kuidas käitume. 1992. aasta oli väga keeruline, luuaga vehkimise aeg.

Mulle meeldib olla mentor uutele ja noortele.

Sellest ajast on mul meeles üks jõulueelne hetk. Tegin rahulikult oma kabineti tööd, kui järsku vajus sisse juht koos kahe võõra ametnikuga. Nad istusid kolmekesi nagu Gestapo mulle vastu. Juht ütles: „Proua Mesilane, mis teil meile täna öelda on?“ Kuna kolleegid oli lahti lastud ja oli kole aeg, siis võttis see küsimus mu keeletuks. Kogusin end ja ütlesin: „Teate, mina arvan, et kui viisakas inimene tuleb teise juurde, siis ütleb ta ise, mis soovid temal on. Mina ei pea teile midagi ütleva.“ Selle peale ütles juht, et mul pole naljasoont. Tema oli tulnud soovima mulle häid jõule. Selline stiil oli.

Millise tujuga hommikul tööle tulete?

Väga hea tujuga! Vahel kolleegid küsivad, miks ma kogu aeg naeratan, aga mul on lihtsalt vedanud. Olen leidnud tasakaalu, inimene on ju tervik. Mul on hea mõistev abikaasa, kes on süsteemis töötanud ja mõistab mind. Mul

FOTO: REELIKA RIIMAND

Koidu töökoha puhketuba kaunistab hiigel-suur karumõmm.

Koidu naudib pühapäevavana-emaks olemist. Fotol koos tütrepoja Karliga möödunud aasta maijooksul

FOTOD: ERAKOGU

Kodakondsuse osakonna segakoor KMA suvepäevadel 2005. aastal

pole nii toredat elu olnudki kui praegu! Lapsed on juba suured. Mul on tütar ja poeg, mõlemal on üks poeg. Mul on lastega kokkulepe, et olen pühapäevavanaema. Nii saan nautida vanaemaks olemist. Kaks korda nädalas teen töö juures *shindo*'t, need on kontoriinimesele kasulikud venitus- ja hingamisharjutused. Enne tegime aastaid naistega erinevaid aeroobikastiile. Lapsed aktsepteerivad seda ja küsivad, mis päeval mul trenn on. Kui kodus on asjad tasakaalus, saangi tulla tööle hea meelega. Motivatsioonipuudust mul ei ole. Kui ümbrus muutub, pead ka ise muutuma. Seisma ei saa jääda, muidu lendad karussellilt maha. Praegu on ju nii huvitav aeg, mis paneb rohkem pingutama. Töö juures mõtlen tihti, kas tasub vihistada, aga see tunnetus tuleb aastatega. Noorena on kõik asjad selgepiirilised. Stabiilsus tuleb aastatega. See on ainult töö. Vanasti andsin kergelt järele ega osanud ei öelda. Nüüd pa-

nen prioriteedid paika ning aitan jõudumööda. Mulle meeldib olla mentor uutele ja noortele. Olen oma ala patrioot. Kui keegi seltskonnas ütleb, et tal oli passi saamisega halb kogemus – ei saanud seda viie minutiga kätte –, läheb mul hari punaseks. Siis küsin kohe, kas ta viis dokumendid õigel ajal ning kas tegi ise kõik õigesti.

Milleks teil veel aega jätkub *shindo* ja pühapäevavanaemaks olemise kõrval?

Olen reisihuviline. See võis olla aastal 1999, kui ütlesin mehele, et meil on nüüd selline kord, et läheme igal aastal ühele reisile. Nõukogude ajal käisime palju koos lastega Kesk-Aasia vabariikides reisimas või võtsime seltskonnaga ühesuunapileti mingisse punkti ja hakkasime siis tagasi seiklema.

Praegu ma enam selline reisija ei ole, nüüd käin organiseeritud kultuurireisidel. Tahan, et mul on kindel hotell ja kindel hommikusöök, et keegi on mulle asjad ette ära teinud. Mõni ütleb, et mis ta neist kivihunnikutest ja kirikutest vahib, aga mulle meeldib kor-

rastatus. Päike meeldib mulle küll, aga kaks nädalat Egiptuse päikese all ma levida ei kannata. Olen selleks liiga kärsitu. Sel aastal läheme Itaaliasse. Mul on reiseid ja unistused pikalt planeeritud.

Milline unistus on täitunud?

Kaks aastat tagasi käisin Mehhikos, mis oli mul juba keskkooliaegne unistus. Õudselt vahva oli! Eile õhtul hoidsin lapselast, lugesin talle muinasjutte, aga mul tuli uni peale, sest olen hommi-kuse loomuga. Tulen iga päev kell seitse tööle. Teised naeravad, et mida ma nii vara teen. Aga siis ma teen oma planeeritud töid, telefon on vait. Õhtuks olen kustunud, lähen kanadega magama. Kell oli juba kümme läbi, aga lapselaps ei tahtnud kuidagi magama jääda. Siis ta küsis mu käest: „Aga vanaema, sa oled ju reisimas käinud! Räägi mulle, mida sa nägid.“ Nelja-aastane on nii kaval, et ei lasknud mul tukkuma jääda. Nii ma rääkisingi talle kella ühe-teistkümmeni, mida ma Mehhikos nägin. Vanaemaks olemine on ainult lõbu ja rõõm. Saan nii palju vastu.

Nelli Pello
Radari peatoimetaja

Maailm muutub, politsei ülesanded ühes sellega

Turvalisuse tagamine muutuvates oludes on politseile tõsine ülesanne, kirjutab **Soome politseileht Poliisi**. Politsei peab silmas pidama suurenevat ühiskonnast väljatõrjutust ja kasvavat sisserännet. Ühtlasi on ohtudeks üleilmastumise kaasnep kuritegevus ning majanduskuritegevuse kasv.

Maailm seisab tulevikus silmitsi nappide ressursside ja keskkonnaprobleemidega. Toorme hinnad tõusevad, tekib puudus energiast, toidust, maast jne. See põhjustab hindade ja tootmiskulude kasvu, rahvusvahelisi konflikte ning pagulust. Ilmastikumuutuse kõrval on mitmed riskid seotud keskkonna saastamise, loodusvarade lõppemise ja keskkonnanõnnetustega. Tehnoloogia kiire areng jätkub, samuti rahvusvahelistumine ning globaliseerumine. Majandussurutis võib põhjustada rahvusvahelist majanduspagulust.

Sõjalised konfliktid jätkuvad muu hulgas Lähis-Idas ja Afganistanis. Juhul kui Hiina ja Venemaa majandus ei kannata välja rahvusvahelist depressiooni, kasvab sõjalise konflikti risk ka Aasias. Võimalikud kriisipesad on Põhja-Korea, India ja Pakistan. Euroopas sünnib ning sureb kiiresti ettevõtteid. Konkurentsi võime tugineb muutumisvõimele ja loovusele. Euroopa Liit muutub bürokratlikumaks. Venemaa tähendus kasvab.

Majandussurutis on Soomes kõige karmim sellel ja tuleval aastal. Oodata on avaliku majandussektori puudulikkust, pankrotte ning töötust. Ühiskond muutub ebavõrdsemaks. Lõhe vaesemate ja rikkamate ning haritumate ja vähem haritute vahel kasvab. Maa jaguneb kolmeks osaks: suured linnad, raudteeaärsed aedlinnad ning tuumikmaapiirkond. Lapsed, noored ja vanurid on muuhulgas need, kes jäävad kaotajaiks avalike teenuste saamisel. Riik

muutub virtuaalseks: Facebook, blogid jms on jätkuvalt soosingus ning moodustavad kogukondi. Meedia tähendus kasvab. Rahvastiku kasv jätkub aastani 2030. Riigisisene ränne on tugev. Potentsiaalsete kurjategijatena vaadeldavate noorte meeste arv väheneb veidi. Eakate osa rahvastikus kasvab.

Heaoluühiskonna haigused

Politsei tuumikfunktsioonid ei muutu – tähtsaimatena on nende seas kodumaise kuritegevuse ja ühiskonnast väljatõrjutuse põhjustatud probleemid. Majandussurutis võib lisada argikuritegevust, toidu ja kaupade varastamist, alkoholi kütkeisse langemist, viletsust ja vaesumist ning vägivalda. Muutusi võib kaasa tuua Venemaa viisavabadusest ning konkurentsi teravnemisest tingitud majandus- ja keskkonnakuritegevus.

Tekib uusi ühiskonnast väljatõrjutuse viise. Varakates peredes esineb vägivalda, hoolimatust, isekust ja kuritegevust. Põhjuseks ei ole sotsiaalsed probleemid, vaid nn heaoluühiskonna haigused. Lisanduvad anarhia, tänavarahutused ja vandalism ning väheneb austus ametivõimu vastu. Osa piirkondi võib muutuda slummiks.

Tootlikkusprogramm tagab teenuste osutamise hõredalt asustatud aladel. Majanduslike ressursside napimaks ja ülesannete keerukamaks muutudes võib politsei tegevuse raskuspunkt

JOONISTUS: KRISTO KUKRUS, 3. KLASS, LUUNJA KESKKOOL

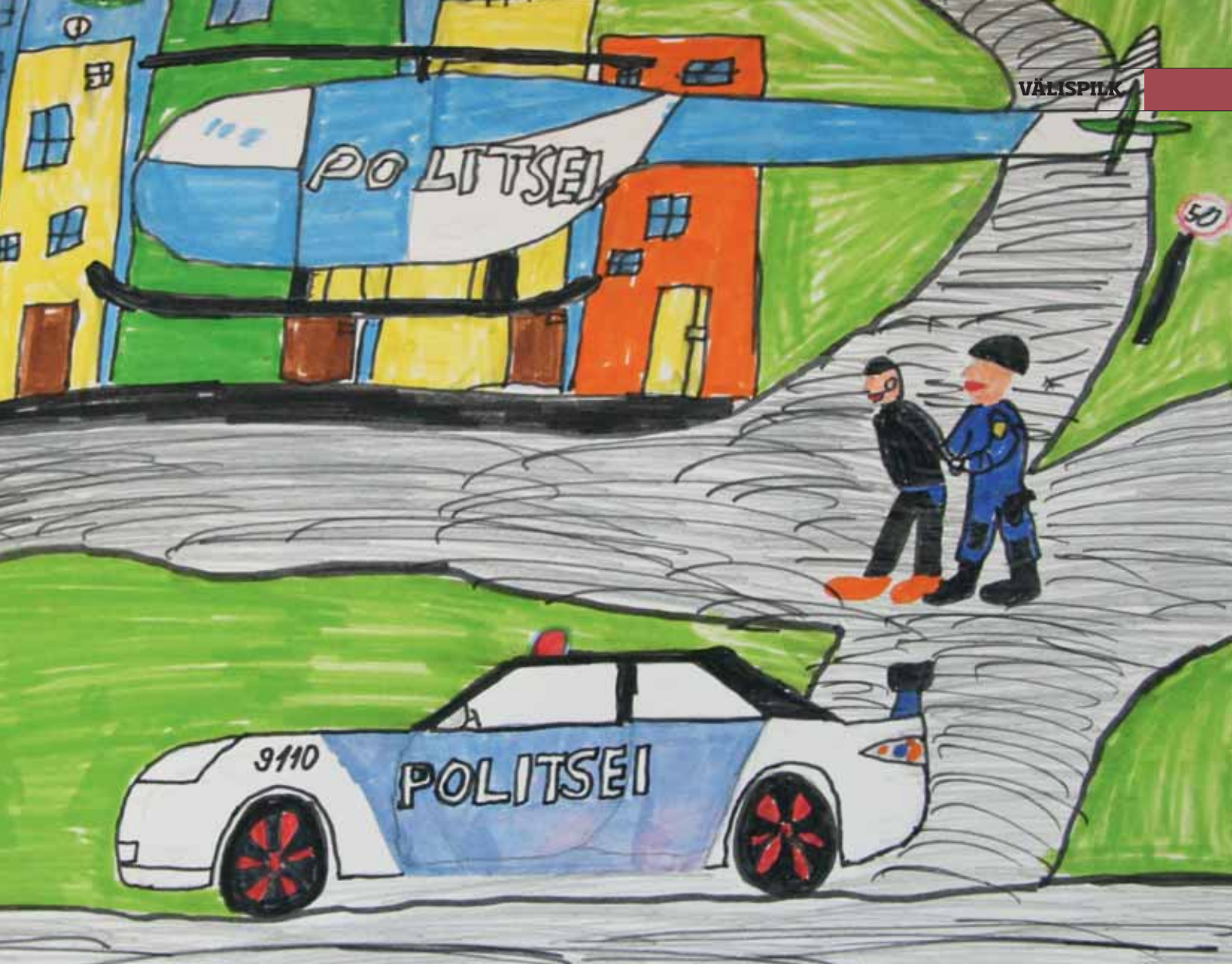
kuritegevuse tõkestamisel siirduda tavapärase kuritegevuse ennetamiselt tõsisemat laadi professionaalse kuritegevuse tõkestamisele või vastupidi.

Eraviisiline turvaala suureneb. Teatud politseifunktsioonid siirduvad turvaalal tegutsevatele erafirmadele ja muudele ametkondadele (nt joobnute hoiule võtmine, liiklusjärelvalve ning mingi osa lubade haldamisest ja tänaval patrullimisest).

Kasvab vajadus meedia- ja kommunikatsioonialase oskusteabe järele. Maine ja tootemark on tähtsal kohal tööjõu ning elanikkonna soosingu pärast võisteldes. Ka skandaalid ja õhtulehtede pealkirjad avaldavad mõju politsei tegevusele. Lisandub etnilisus.

Kodaniku vaatenurk

Politsei tegevuskeskkonda mõjutab tulevikus ühiskonnas kogetav turvatunne või selle puudumine. Tegevust arendades ja funktsioone esile tõstes tuleb tähelepanu pöörata kodaniku vaatenurgale.

➤ Osa politsei ülesandeid, nagu patrullimine ja liiklusjärelvalve, siirdub tulevikus turvaalal tegutsevatele erafirmadele.

Uue tehnoloogia tähendus politsei tegevuses kasvab. Tehnoloogia üksi ei taga siiski inimliku turvatunde vajaduste rahuldamist. Tehnilise valve lisandumine ei tohiks viia selleni, et väheneks politsei nähtavus. Ühtlasi kasvab uue tehnoloogia abil toime pandav kuritegevus. Sedavõrd kui inimesed on Facebookis, blogides ja You Tube'is, peaksid seal olema ka politseinikud.

Tuleviku politsei panustab ennetustöösse. Kuriteovõimaluste vähendamine on keskne töövorm. Vahendit on muu hulgas turvaplaneerimine, kaitsealane nõustamine ja kommunikatsioon. Turvalisuse seisukohast on

suure tähendusega ennetav valve. See tuleb tagada ka hõredalt asustatud aladel. Ennetustegevuses on tähtis ametiasutuste ja sidusrühmade koostöö.

Piirkondliku politseitegevusega suudetakse tänu kohalike olude tundmisele mõjutada potentsiaalseid kuritegude toimepanijaid ning kuriteovõimalusi.

Politseiauto kasutamine büroona aitaks tõhustada järelvalve- ja väljakutsefunktsioone täitvate politseinike tööd. Joodikjuhtide järelvalvet võidakse tõhustada ennekõike hõredalt asustatud piirkondades, võttes kasutusele teisaldatavad, sõidukisse paigaldatavad täpsusalkomeetrid. Hajutatud patrullimine tõhustaks järelvalvet näiteks liikluses.

Küberkuritegevus

Kriminaalluure ja analüüsitegevuse tähendus kuritegevuse ärahoidmisel kasvab. Organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses tõhustatakse rahvuslikku ja rahvusvahelist ametkondade vahelist koostööd. Kuritegelikul teel saadud

tulu jälitamine muutub tõhusamaks. Internet on kujunenud kuritegevuse tegevustandriks. Politsei ressursse küberkuritegevuse tõkestamisel ja uurimisel teabevõrkudes on vaja tugevdada.

Lubade ja dokumentidega seotud teenuste kättesaadavus ning toimivus on tähtsad politsei mainele. Politsei peab ka edaspidi jätma endale sellised lubade ja dokumentidega seotud asjad, millel on tähendus avaliku korra ja turvalisuse seisukohast ning mis on seotud reisidokumentide väljaandmise ja isiku biomeetriliste tunnustega. Hallatavate lubade ning dokumentide valikut peaks siiski vähendama.

Tulirelvalubade menetlemise korra karmistumine koormab politseid senisest enam tööga. Relvalubade tähtsajalisusega lisandub nende uuendamise vajadus.

Aija Tiainen

Soome politseilehe Poliisi toimetaja

Soome keelest tõlkinud **Urmas Orek**
PPA tõlkebüroo juhtivtõlk

FOTO: JAAAN RÕHMUS

Üldiselt ei ole Schengeni sisepiiride ületamisel ühtset dokumendikohustuse nõuet. Fotol passikontroll Tallinna lennujaamas

Schengen

PPA kontekstis

Schengeni ühtseks viisaruumiks (vaba liikumise alaks) nimetatakse paljude **Euroopa riikide vahelist koostööd**, mille eesmärk on luua sisepiirideta ruum Euroopas ning kaotada piirikontroll Schengeni liikmesriikide sisepiiridel.

Suhteliselt lihtne mõiste sisaldab keerukaid meetmeid, millega iga liikmesriik tagab kõigi liikmesriikide sisejulgeolekut. Iga liikmesriigi panus avaldab mõju teiste liikmesriikide sisejulgeolekule. Schengeni viisaruumis sätestavad isikute vaba liikumise ja kontrollide rakendamise aluseid Schengeni leping, Schengeni piirieskiri (kontroll välispiiridel) ning ühine viisaeskiri kolmandate riikide kodanikele. Schengeni leppe raames

tugevdatakse riikide koostööd võitluses piiriülese kuritegevuse, ebaseadusliku sisserände jms-ga.

Arvestades, et Schengeni viisaruumi 25 liikmesriigi panusest sõltub üksiku riigi sisejulgeolek, on võetavad üldmeetmed kirjeldatud ning parima praktika ja soovitusena täitmiseks sõnastatud ELi dokumentides. Eesmärk on tagada kõigis liikmesriikides sarnane kontrolli korraldus, mis ei tõkestaks välispiiridel isikute ja kaupade

vaba liikumist ning sotsiaalset ja kultuurialast lävimist.

Täitevasutuste kõrval on tähtsad ka eraettevõtted, kes saavad kaasa aidata Schengeni õigustiku paremale rakendamisele. See saavutatakse usaldusliku koostööga, mitte keeldude ega suuremahuliste kohustuste seadmisega. Sisejulgeoleku tagamiseks on vaja kaasata ettevõtteid, pakkudes neile professionaalset tuge reisidokumentide kehtivuse ja ehtsuse tuvastamisel.

➤ Riiki sisenemise kontroll peab algama juba enne isiku piiripunkti saabumist.

Näiteks on ELi toel pankadel, turismiettevõtetel jmt asutustel võimalik kasutada ELi Nõukogu ehtsate isikut tõendavate ja reisidokumentide avalikku *on-line*-registrit PRADO (www.consilium.europa.eu/prado/ET/dictionary.html).

Riigisisel tasandil on Politsei- ja Piirivalveameti kõrval teisigi asutusi, kes suuremal või väiksemal määral panustavad Schengeni viisaruumi liikmesmaade siseturvalisusse. Õigusloome, eelarve, strateegiad jms on samuti seotud Schengeni õigustiku rakendamisega.

Dokumendikohustus

Üldiselt ei ole Schengeni sisepiiride ületamisel ühtset dokumendikohustuse nõuet. Schengeni viisaruumis viibivad isikud peavad suutma tõendada oma kodakondsust. Eestis peab ELi koda-

nikul olema isikut tõendav dokument (pass või isikutunnistus). Välismaalasel peab olema reisidokument ja/või viibimisalust kajastav dokument (viisa, elamisluba jne), et tuvastada tema viibimise seaduslikkust ning kestust.

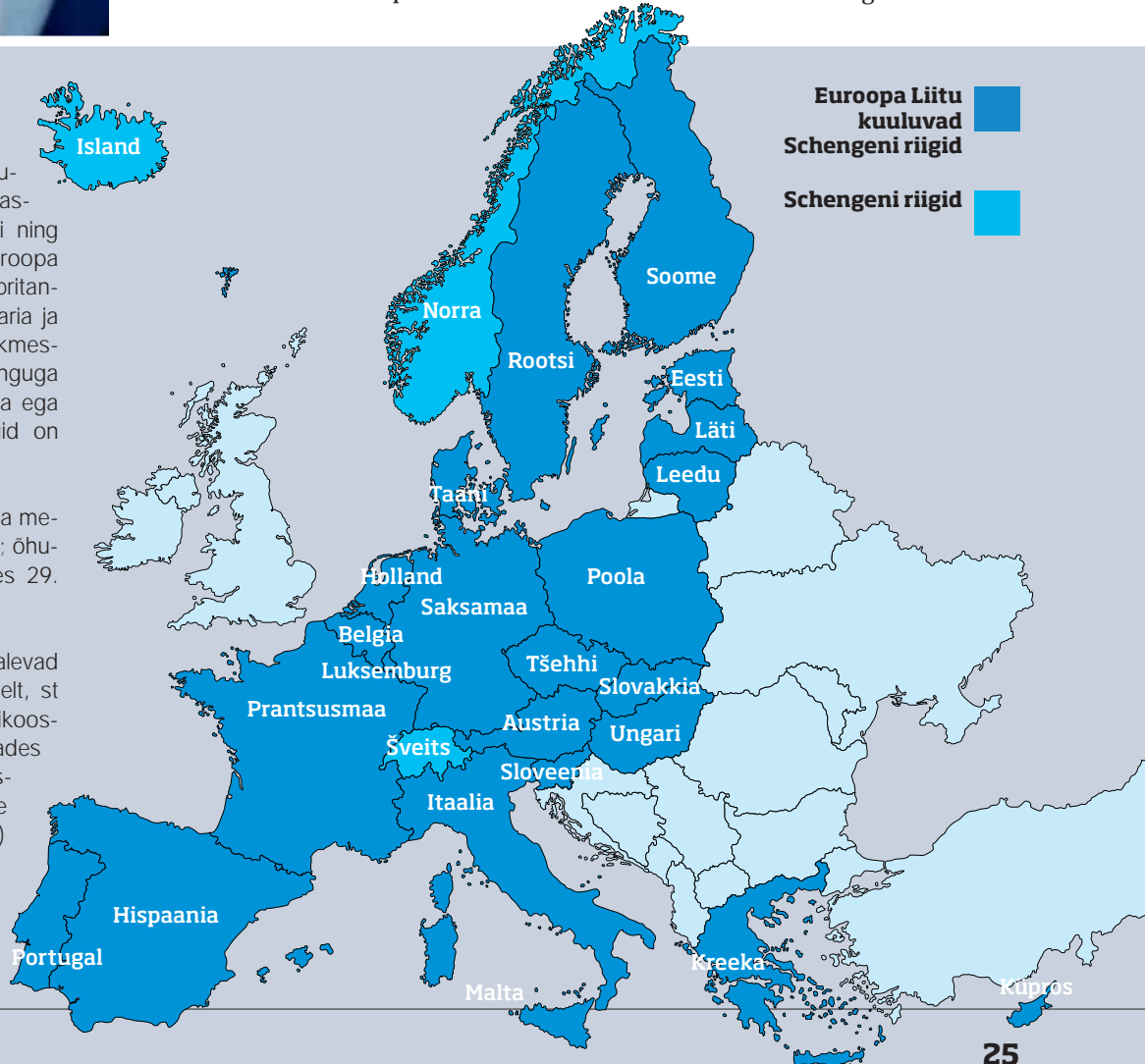
Schengeni viisa on dokument, mida on vaja Schengeni riikides reisis. Mis tahes Schengeni riigi väljastatud Schengeni viisa kehtib kõigis viisaruumi liikmesriikides ning annab õiguse seal viibida. EL on heaks kiitnud nende riikide loetelu, mille kodanikel peab olema viisa, ning nende riikide loetelu, mille kodanikele viisanõue ei kehti. Täpsem informatsioon on aadressil www.vm.ee/?q=et/node/4850.

Enamik Schengeni õigustiku rakendamise pädevust on koondunud just PPA vastutusalasse. See on ka loomulik, kuna sisejulgeoleku tagamine on PPA põhiülesanne. Schengeni õigustik keskendub ebaseaduslikule sisserändele, Schengeni territooriumil viibimise tingimustele, inimkaubandusele, tagaotsitavate isikute avastamisele, sisemiskeeluga isikute riiki mittelubamisele ning piiriülesele kuritegevusele.

Kõik see tagatakse isikute

Schengen

- Schengeni ühtsesse viisaruumi kuulub alates 2007. aasta 21. detsembrist 25 riiki ning suures osas kattub see Euroopa Liidu territooriumiga. Suurbritannia, Iirimaa, Küpros, Bulgaaria ja Rumeenia, mis on küll ELi liikmesriigid, ei ole Schengeni lepinguga liitunud. Samas ei ole Norra ega Island ELi liikmesriigid, kuid on osaks Schengeni ruumist.
- Eesti jaoks avati maismaa- ja merepiirid 21. detsembril 2007; õhupiiridel kadus kontroll alates 29. märtsist 2008.
- Suurbritannia ja Iirimaa osalevad Schengeni koostöös osaliselt, st nad on kaasatud politseikoostöösse ning kriminaalasjades tehtavasse õiguskooostöösse, uimastitega võitlemisega ning teabesüsteemi (SIS) loomisse.

FOTOD: JAAN RÕÖMUS

Oluline osa integreeritud piirihaldusest on neljatasandiline kontroll, kus mängib suurt rolli koostöö.

piiriületuse kontrolliga välispiiri ületamisel, riigisisese ja piiriülese koostöoga, valdkondliku ohuhinnangu süsteemiga ning riigisiseste meetmetega vaba liikumise alal. Välispiiri kontrolli tõhustamiseks ja sisepiiride nn kompensatsioonimeetmete võtmiseks on loodud Euroopa integreeritud piirihalduse (IPH) üldmudel, mis on oluline vahend liikmesriikide sisejulgeoleku tagamiseks ning eelkõige ebaseadusliku sisserände ja seonduvate kuritegude ning muu piiriülese kuritegevuse ärahoidmiseks ja avastamiseks.

IPH mudel hõlmab kõiki tähtsaid valdkondi, mis võimaldavad ohjata piiriülest kuritegevust ja ebaseaduslikku sisserännet. IPH üldine eesmärk on luua riiklikult toimiv süsteem, mis hõlmab riskianalüüsil põhinevat piirikontrolli ning patrulltegevust. Piirikontroll on põhielement ebaseadusliku sisserände ja inimkaubanduse vastu võitlemisel ning liikmesriikide sisejulgeolekule, avalikule korrale, rahva tervisele ja rahvusvahelistele suhetele avalduva ohu ärahoidmisel.

Neljatasandiline kontroll

Oluline osa integreeritud piirihaldusest on neljatasandiline kontroll, mis avab IPH olemuse PPA kontekstis. Neljatasandiline riiki sisenemise kontrolli mudel toob ilmekalt esile piirikontrolli korralduse, koostöö tegemise vajalikkuse, siseriigis rakendatavate tegevus-

te sisu ning tegevused kolmandates riikides, millega osaletakse isikute piirile saabumise eelses kontrollimises. Riiki sisenemise kontroll peab algama juba enne isiku piiripunkti saabumist. Selline tulemus saavutatakse tõhusa riskianalüüsiga, ohuhinnangu ja detailsete profiilide loomisega. Tavaliselt viiakse see ellu kas välisesindustes viisametluse käigus või siis välisriigi transportiettevõtete kaasamisega. Viimase puhul on otstarbekas kasutada sideohvitseri ja välisriikides piirivalve tööd korraldavate asutuste esindajaid.

Meetmed kolmandates riikides on tõhus vahend, milleks on vaja piiripunkti saabuvate isikute, reisidokumentide ja võltsingute detailsemat informatsiooni. Osalejad on tavaliselt reisidokumentide kontrolli spetsialistid.

Piirikontroll põhineb riskianalüüsil ja ohuhinnangutel. Reisidokumentide kontrollimiseks on loodud kolmeastmeline süsteem. Esimeses astmes kontrol-

livad kõik piiripunktide piirivalvurid. Teises astmes kontrollivad spetsiaalselt ettevalmistatud meeskonnad, kes tegelevad piiripunktides ja osaliselt kordonites. Kolmas aste on PVO tase, mis koordineerib dokumentide kontrolli ning osaleb rahvusvahelises koostöös. Piirikontrollis kasutatakse Teenistus Piiril (TEPI) keskkonda, mis sisaldab reisidokumentide näidiseid, juhendeid jms, mis aitavad piirikontrolli tegeval ametnikul otsustada isiku riiki lubamise või mittelubamise üle. Täpsemad protseduurid, ka kontrolli sisu, on kehtestatud piirikontrolli juhendiga, mis on kättesaadav TEPI vahendusel.

Koostööga tagatakse tõhus ja teemaatiline teabevahetus ning ühiselt vajalike meetmete planeerimine ja võtmine. Teabevahetusega saab piiriolukorrast ajakohase ülevaate. Eri-line tähtsus on sisepiiride lähialade ajakohase olukorra ülevaatel, mille alusel planeeritakse ressursse ja tegevusi. Vaadeldgem PPA-sisest näidet PVO ning KKO igapäevase tegevuse kohta. Kui liikluspatrull kontrollib tavategevuses Türi linnas välismaalasi, kes viibivad seal Schengeni viisa alusel, siis politseiametnikud on lisaks reisidokumendi olemasolule suutelised tuvastama ka viibimisaluse olemasolu (viisa, elamisluba jne) ning veenduma piirikontrolltempli jäljendite alusel viibimise ajaliste piirangute ületamises.

Piiriülene koostöö seisneb Vabariigi Valitsuse volitatud piiriesindajate

Lugemist

- Schengeni piirieskiri (Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 562/2006, 15. märts 2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleeriv ühenduse eskiri)
- Piirikontrolli juhend (PVO)
- ELi Schengeni kataloogi „Välispiiride kontroll. Tagasisaatmine ja tagasisõitmine“ soovitusel ning parimad tavad (7864/2009)

tegevuses nii Eesti-Vene kui ka Eesti-Läti piiril. Piiriesindajad korraldavad piiriolukorda kirjeldava teabe vahetust ning ühiste meetmete võtmist, et tõhustada piiri valvamist. Eesti-Läti piiril, mis on ühtlasi sisepiir, korraldavad piiriesindajad ühiseid patrulle ja kontaktpunkti tööd. Lisaks vahetult sisejulgeoleku tagamisega seonduvale vastutavad piiriesindajad riigipiiri rajatiste ning tähistuse korrasoleku kontrollimise eest.

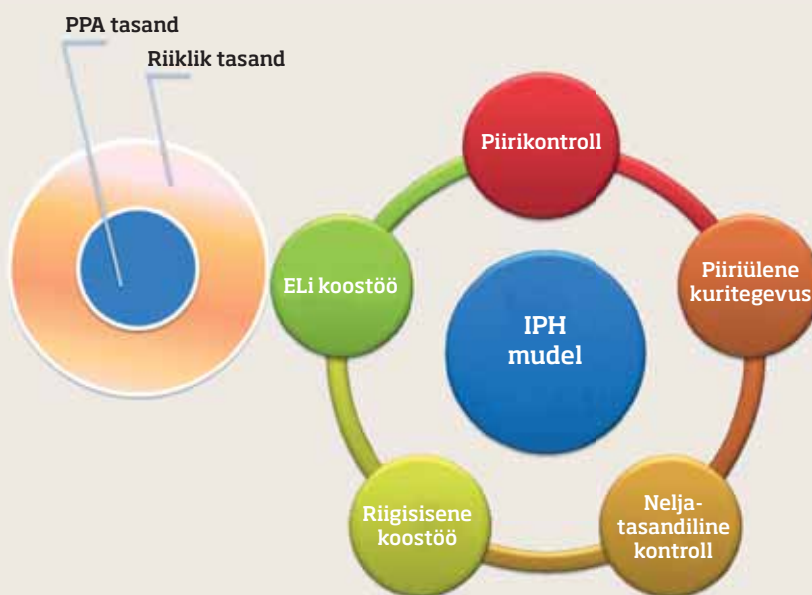
Meetmed vaba liikumise alal on nn kompensatsioonimeetmed, mida võetakse Schengeni liikmesriikide vahel piirikontrolli kaotamisest tulenevate ohtude vähendamiseks ning olukorrast ülevaate saamiseks. Olukorra ülevaade kujuneb ressursside paiknemise teabest, vahejuhtumite ja õigusrikkumiste analüüsist, ebaseadusliku sisserände meetoditest, transpordihenduse korraldusest, piiriülesest olukorrast jne.

Peale koostööpartneritelt laekuva info on tähtis PPA osakondade vaheline infovahetus, et kujundada tervikülevaade siseriigis avastatud välismaalaste riigis viibimise rikkumiste kohta, mille põhjal saab planeerida edasiseid tegevusi. Peamise surve all on Tallinna reisisadam, Tallinna lennujaam ning Eesti-Läti maismaapiir. Siin on oma roll korrakaitse, kodakondsus- ja migratsiooni ning piirivalve valdkondadel.

Toomas Malleus

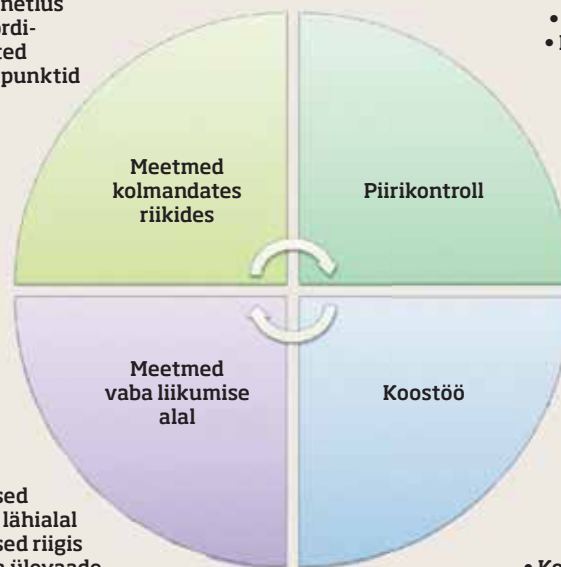
PPA piirivalveosakonna
piiriturvalisuse büroo juht

Integreeritud piirihaldus

Neljatasandiline kontroll

- Välisesindused
- Viisamenetlus
- Transporditegevõtted
- Kontaktpunktid

- Kontroll piiripunktides
- Riigipiiri valve
- Merepiiri valve
- Piiriolukorra ülevaade
- Riskianalüüs

- Tegevused sisepiiri lähialal
- Tegevused riigis
- Olukorra ülevaade

- Riigisisene
- ELi sisene
- Piiriülene
- Kolmandad riigid

Abiks siseriigis välismaalasi kontrollivale politseiametnikule

Veenduda:

- 1) kas esitatud dokument on kehtiv (sh tunnustamine);
- 2) kas esitatud reisidokument kuulub selle esitanud isikule;
- 3) kas dokumendil on võltsimisjälgi;
- 4) kas esitatud dokument annab õiguse riigis viibida ning juhul, kui see on vajalik, kas sellesse on vormistatud nõuetekohane viisa (Schengeni ühtne viisa);
- 5) kas pole ületatud viibimisaega; seda saab tuvastada Schengeni piirikontroll-templi jäljendi alusel, mille vorm on ühtne kõigis liikmesriikides (individuaalne mitmekordse sisenemisõigusega viisade puhul);

6) kas isiku viibimine on vastavuses viisa taotlusel esitatud eesmärkidega.

Abiks politseiametnikule viibimisaluse tuvastamiseks

Viibimisalused on:

- 1) Eesti elamisluba;
- 2) Euroopa Liidu liikmesriigi elamisluba;
- 3) Eesti viisa;
- 4) Euroopa Liidu liikmesriigi ühtne viisa;
- 5) välislepingust tulenev õigus Eestis viibida;
- 6) Vabariigi Valitsuse otsusest viisanõudest loobumise kohta tulenev õigus Eestis viibida;
- 7) vahetult seadusest, kohtulahendist või haldusaktist tulenev õigus või kohustus Eestis viibida.

Eestlase pass valmib täpse käsitööna

Ühes Tallinna paneelmajas käib tootäis naisi iga päev koos käsitööd tegemas. Kui mitmetes muudes maades **valmivad passid** nii, et ühest masina otsast liigub tühi plank sisse ja teisest hopsab valmis dokument välja, siis Eestis puudutab oma kätega ja vaatab oma silmadega igat passi kümnekond inimest.

FOTOD: NELLI PELLO

Kodakondsus- ja migratsioonisakonna dokumentitrukikeskuse asukoht on salastatud. Keskus asub tavalises eripäras kirjadeta paneelmajas, selle aknad lahti ei käi ning on kaitstud purunemisevastase kilega. „Nii et aknast sõbrale passi alla visata ei saa,“ muigab keskuse juhataja Liina Hammer. Esimesel korrasel on klaasid lausa kuulikindlad ja maja valvab kogu aeg turvamees.

Dokumentide valmistajad jätaavad hommikul kõik oma isiklikud asjad garderoobi ning liiguvad tööruumidesse, kust nad päeva jooksul lahkuda ei tohi. See pole amet, kust tohib tööd koju kaasa võtta. Passide valmistajad on samal kohal töötanud pikka aega ning neid püütakse hooldada, et ei tekiks vajadust võtta uusi, võõraid ja tundmatute isiksuseomadustega inimesi (kuigi töötajate tausta kontrollitakse) ning hakata neid välja õpetama. Ükski võõras selles majas saatjata ei liigu.

Kui inimene läheb kodakondsus- ja migratsioonibüroo klienditeenindusse ning annab passi saamise avalduse, kontrollitakse tema andmeid, hõivatatakse sõrmejäljed ja foto ning liidestatakse need taotlusega ehk tekitatakse trükifail, mis edastatakse dokumentitrukikeskusesse. Turvalisuse kaalutlustel dokumentitrukiliin Internetiga ühendatud ei ole. Info liigub spetsiaalse „kanali“ kaudu, välismaailmaga ühenduse puudumine välistab häkkimise.

Liini süda on administraatori töökoht. Tema näeb esmalt, mis liiki dokumendid on trükkida tulnud. Ta annab passidele arvutis numbrid, prindib need plankidele ja kontrollib, et numbrid oleksid õiges järjekorras. Seejärel edastatakse passid koos saatelehega trükkijale. Passid liiguvad liinil 20 kaupa koos. Et tegevused oleksid taastatavad, kirjutab iga tööetapi tegija saatelehele oma nime. Iga lõigu vahepeal märgib administraator ära, et see on tehtud. Iga tööpäev lõpeb

inventuuriga – turvalisus ja täpsus on dokumentide tootmisel olulised märksõnad.

Tähelepanelik, aga kiire

Trükkija isikustab dokumendi. Ta loeb passi kaanelt masinloetava koodi ja kontrollib kindlasti ka planki. Liina Hammeri sõnul võib juhtuda, et vahel tulevad passi planke trükkivast tehast ebakorrektsed plangid, näiteks erinevad mõned numbrid või puuduvad turvaelemendid, passis on värviplekid vms. See ongi keskuse juhataja sõnul käsitsi passide valmistamise juures pluss, et plankide vead tulevad juba protsessi jooksul välja, mitte alles siis, kui dokument on valmis. Trükkija paneb passi printerisse ja prindib isikuandmed dokumenti. Seejärel kontrollib ta üle, et passi kantavad andmed oleks korrektsed. Kui 20 passi on isikustatud, liiguvad need

➤ **Iga tööpäev lõpeb inventuuriga - turvalisus ja täpsus on dokumentide tootmisel olulised märksõnad.**

järgmisesse töökohta, kus passid lamineeritakse ehk andmelehele kinnitatakse kuumusega kile. Laminaatorisse läheb pass paberi vahel, et dokumendi kaaned ei saaks kahju ja ka laminaatori rull ei määrduks. Kui dokument on laminaatorist tulles veidi jahtunud, eemaldatakse kilelt paber.

Kiletamise järel on pass valmis turvaelemendi sissekandmiseks ehk dokumendi sisse laserperforeeritakse sama foto, mis on seal juba pildina. Kindlasti tuleb vaadata, et foto vastaks sellele, mis on passis. See on üks aeglasemaid tööetappe, seda tööd tegev inimene kontrollib veel kord passiraamatu kvaliteeti, et kahe silma vahele poleks jäänud tehnilisi apse, näiteks katkine kile või selle vahel mullid või mõni karv. Pidev kontroll tähendab, et dokumendivalmistajad peavad taluma hästi rutiini ja olema väga tähelepanelikud, aga samaaegu kiired.

Kui turvaelement on passi sisse kantud, liigub see viimasesse etappi, kus dokumendi kiibile kantakse ma-

sinloetava koodiga andmebaasist andmed, need masinaga kiibile ja seejärel kontrollitakse kaks korda üle, et kiip oleks töökorras. Et ei juhtuks nii, et trükikeskuses on kiibil olevad andmed loetavad ja prefektuuride KMB klienditeenindustes mitte. Kui pass on kõik vajalikud etapid läbinud, saab see kaasa saatelehe ja läheb komplekteerimisele. Igal saatelehel on kõigi passi valmistamisega kokku puutunud inimeste allkirjad, mis tagab, et ükski etapp ei jääks pooleli. Kuna üks pass käib tootmise käigus peaaegu läbi kümne inimese käte, kes kõik peavad kontrollima igal etapil dokumendi tehnilist kvaliteeti, võibki öelda, et passi tegemine on suur käsitöö.

1500 passi päevas

Kui isikutunnistusi trükitakse Eestis automaatselt, siis passidega pole seda teed mindud, kuna seadmed on kallid ja tehnoloogia uueneb tänapäeval nii kiiresti. Meie moodi valmistatakse passe Lätis ja Leedus, soomlased on liikumas aga juba automaatsema trükimise teed. Dokumentitrüki liinil suudetakse valmistada kaheksa tunni jooksul 1500 passi. Praegu valmib päevas umbes 500–800 passi. Suuremat koormust on oodata aastal 2012, kui osa passe hakkab lõppema. Passi tootmiseks on aega 30 päeva, kuid üldiselt tehakse need ikkagi kohe, trükikeskusel järjekorda ei ole. Kiirpass tehakse kahe tööpäeva jooksul. Juhunud on ka neid olukordi, kus dokument on valmistatud palve vastu tulles ühe tööpäeva jooksul.

Kõige lõpus loetakse dokumenditrüki keskuses passid üle, nende juurde printitakse isikustatud teatised ning passid pakitakse ümbriku. Komplekteerimisel sortitakse passid väljastuskohtade järgi. Keskus sordib, pakendab ja väljastab ka isikutunnistusi ning toodab lisaks Eesti kodaniku ja välismaalase reisidokumentidele mere- ja mereõidutunnistusi, pagulase reisidokumente ja ajutist reisidokumenti; tehakse ka diplomaatilisi passe välisministeeriumi jaoks. Dokumente väljastatakse prefektuuride KMB teenindustes.

Agnes Männiste
Õhtulehe ajakirjanik

Passi tootmise etapid: administreerimine, isikustamine, lamineerimine, perforeerimine ja kiipimine

Õnneks juhtub Varnjas harva, et keegi läbi jää kukub ja asi kurvvalt lõppeb.

Varnja valvurid

Varnja on pisike Peipsi-äärne küla kitsaste teede ja värviliste majadega. Järve ääres küla servas asub **Varnja piirivalvekordon**, kuhu kohalikud pöörduvad murega sageli enne kui politsei poole.

Varnja tervitab külalisi tuisu ja tormiga. Teisisõnu on rahulik päev, sest kes see ikka säärase ilmaga kalale või järvele kipub. Kordoni ülem Olav Ojasaar, kes meid vastu võtab, teab aga väga hästi, et Varnja rahulik mulje võib olla petlik, sest ette on tulnud 50–60 rikkumisega päevi. Statistika ütleb, et väärteomenetlusi on aastas keskmiselt 200. Rikkumiste arv kasvab veebruari lõpus ja märtsis ning septembris. Olavil läheb Varnja teenistuses kuues aasta. Enne piirivalvesse asumist teenis ta Kaitseväge Tartu pataljonis, õppis piirivalvekoolis ja teenis mõnda aega Narvas raudteepiiripunktis, seejärel Omedu kordonis. Olavi sõnul on töö huvitav ning ülesandeid palju.

Kevadest sügiseni valvavad piirivalvurid Peipsi ääres piiri nagu merepiiri – asub umbes 15 km kaldast – ning talvel nagu maismaad. Suvel on vaja tihti abistada paadiga järvele minejaid, kes on küll tunnistused ja load teinud, kuid kellel praktilist kogemust napib. Selle kogemuse puudumise ja Peipsi muutlike olude tõttu (ka kenal päikeselisel päeval võib mõne minutiga ootamatult tekkida torm) kaotavad järvelsõitjad orientatsiooni ning va-

javad kalda leidmiseks kordoni juhi-seid. Sügisel tuleb tihti ette otsingu- ja päästeoperatsioone peamiselt Emajõe Suursoos, mis on jõhvikarohkena marjuliste meelispaik ning kus ka kogunud ja väidetavalt piirkonda hästi tundvad marjakorjajad eksivad. Talvel patrullitakse saanide ja ATV-dega järvel, sel ajal on jääl piir tähistatud postidega, suvel paatidega ning kevadel ja jää liikumise ajal ka hõljukitega.

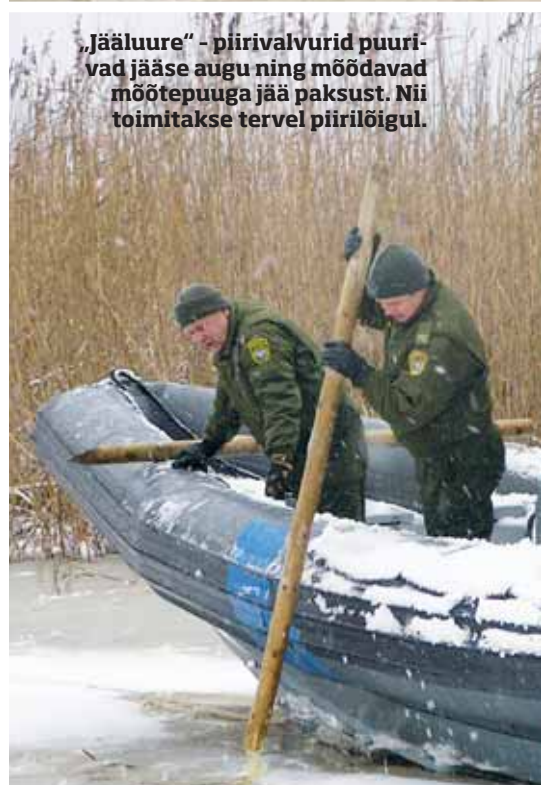
Põhilised kliendid

Töö toimub kordonis kahes vahetuses. Mingi hulk teenistujaid tuleb kohale ja on nädal aega siin. Patrullimas käiakse nii öösel kui ka päeval, korrapidaja on aga ööpäev läbi olemas. Suvel on rohkem öösiti tegemist kui talvel, siis on rohkem valget aega ja kaluridki on üsna vara järvel. Tööpäev lõppeb kella 8–10 ajal õhtul, kuid pole välistatud ka olukord, kus kõik vahetuste ja töö alustamise ajad on pahupidi pööratud. Üldiselt on asi nii, et kui kalurid lähevad järvele, tuleb ka kordonis vahetust alustada. Vabal ajal võetakse ette nii suusa- kui ka rattasõite, sport on Varnja kordonis au sees. Ümbritsevas metsas ja järvel on ühel fotograa-

Suvine Varnja kordon. Selles hoones on piirivalvurid tegutsenud 1998. aastast.

„Jäälure“ - piirivalvurid puurivad jääse augu ning möödavad möõtepuuga jää paksust. Nii toimitakse tervel piirilõigul.

Tubli tegu

6. jaanuaril kell 23.21 ähvardas Tartu maal Peipsiääre vallas Kolkja alevikus alkoholijoores Sergei kaheraudse jahipüssiga tema poole tulnud kahte naist. Juhtimiskeskus edastas teate piirivalvele, kes saatis välja Varnja piirivalvekordoni ametnikud. Piirivalvurid pidasid Sergei naabermaja juures kinni.

Mees vastupanu ei osutanud ning ta paigutati kainenema. Hiljem selgus, et tulirelv oli laadimata ja turvakontrolli käigus laskemoona ei leitud.

Kuid alguses polnud see teada ning piirivalvurid läksid julgelt relvastatud inimest kinni pidama. Need tublid mehed olid vanemkonstaablid Romet Visnapuu, Kalle Lellep ja Marko Mesi, kes pälvivad vapruste eest Lõuna Prefektuuri Tubli Teo tiitli.

Varnja piirivalvurite põhilised kliendid on kalurid, kes ei pööra piisavalt tähelepanu ohutusele, ei registreeri end kordonis või unustavad koju kalapüügiloa.

fiahuvilisest teenistujal suurepärase võimalus tabada fotolindile kauneid kaadreid.

Piirivalvurite põhilised kliendid on kalurid. Kord pole nad piisavalt ohutusele tähelepanu pööranud, kord ei registreeri end, kord pole kalapüügiluba. Muide, ilma loata võib püüda ainult tavalise lihtkäsiõngega, mille on kuni 1,5 ridva pikkune õngenöör otsas; kõige muu jaoks peab olema püügiluba. Veel üks väike tarkusetera – enne transpordivahendiga kaugemale kui 1 km kaldast Peipsi järvele minekut peab kindlasti endast teada andma; piisab, kui helistada kordonisse. Õhtul vaatavad piirivalvurid üle, kas kõik jääle läinud ka tagasi on tulnud. Õnneks juhtub siin harva, et keegi läbi jää kukub ja asi kurvalt lõppeb. Mõned aastad tagasi anti piirivalvele õigus seoses ohtlike jääoludega kehtestada ajutine jäälemineku keeld ning pärast seda ei olegi ühtegi hukkunut olnud. Põhja-Peipsis küll juhtus säärane õnnetus. Jäälemineja oli keelust teadlik ja läks sellest hoolimata järvele ning kahjuks lõppes asi tookord traagiliselt.

Jää paksuse mõõtmiseks teevad piirivalvurid nn jääluuret, st puuritakse auk ning mõõdetakse mõõtepuuga jää paksus tervel piirilõigul. Sel aastal on jää Peipsil stabiilne – 30–35 cm. Mõnel aastal, kui lumikate on õhuke, võib jää paksus ulatuda 70–75 cm-ni, teisel aastal jäävad mõned kohad talv läbi avatuks.

Vabal ajal võtavad piirivalvurid ette suusa- ja rattasõite – sport on Varnja kordonis au sees.

Piirivalvuritel on õigus kontrollida väikelaevade juhtidel joovet, sest suvel juhtub tihti, et Emajõelt tuleb järvele mõni lõbus seltskond, kellest enamik on vägijooke pruukinud. Kel on soov suvel Peipsi peal paar tiiru teha, peaks kindlasti meeles pidama, et kui sõidetakse kaldast kaugemale kui üks kilomeeter, peab sõidu kordonis registreerima.

Järvel hädas

Kordoni ülem oskab rääkida nii mõnegi põneva juhtumi, kuidas oma võimeid üle hinnanud kodanikud järvel hätta on sattunud. Eelmisel aastal otsustas ühe ilusa ja uhke paadi omanik Peipsi peal paar tiiru teha. Navigeerimisoskused jätsid algajal meremehel soovida ning nii sattus ta Piirissaare lähedale. Justkui sellest veel vähe oluks, sekkus ka Peipsi kurikuulus muutlik ilm ja mõne minuti pärast oli kohal torm, mis laeva siia-sinna pilutades selle Peipsi Venemaa-poolsele kaldale paiskas. Hädalised toimetasid kalda ääres ja kui keegi nende keelest aru ei saanud, võtsid ühendust Varnja kordoniga. Juhendamisest nad kah-

juks hästi aru ei saanud ning sõitsid tagasi venepoolsele kaldale, kus Venemaa piirivalve nad oma hoole alla võttis.

Mis ametite ühendamisse ja politsei ametiülesannetesse puutub, siis on Varnja kordonis sellealane praktika ühispatrullide näol olemas. Samuti on juhtunud, et kohalikud elanikud pöörduvad mõne seaduserikkumise või murega enne piirivalvekordoni kui politsei poole. Esimesed on külas ju tuttavad ning kergesti kättesaadavad. Täiendusõpet on saanud Paikuse koolist, peagi lisandub liiklusõpe – kuidas vormistada joores juhi vahelevõtmene ja kuidas asi politseile üle anda.

Piirivalvuri töö ei ole kergete killast ning päris igauks sellega hakkama ei saa. Ampluaa on lai – tuleb tunda paljusid seadusi, osata kasutada tehnilisi seadmeid, omada nii autojuhi kui ka väikelaevajuhi tunnistust. Õppetöö ja ettevalmistus on korralik. Nõuded on nüüd küll pisut kergemad kui varem, kuid füüsiline vorm peab hea olema, teatud aja tagant toimuvad ka füüsilised katsed. Kes veel ei teadnud, siis piirivalvuri varustuse hulka kuulub otse loomulikult relv. Seda on ka paar korda hoiatuslaskudeks vaja läinud, viimati tehti pauku eelmise aasta kevadel.

Kerstin Kippar

Lõuna Prefektuuri sisekommunikatsioonitalituse vanemspetsialist

Ettevaatus eelkõige

Mida teha teisiti, et püsida **libedal teel**? Vastuse annab alarmsõidukijuhtide libedasõidukoolitus.

Vello Petmanson on koolitajana rada läbinud nii palju kordi, et tema kõrval sõites on tunne, nagu oleks maas kuiv asfalt. Ise rooli istudes on veidi teine tunne ...

Juba mitmendat aastat on talvel iga nädal Paide külje alla heinamaale rajatud jääraja ärde kogunenud grupp inimesi. Punastes jopedes meeste juhendamisel askeldab rühm ümber autode, misjärel sõidetakse päev läbi mööda ülimalt libedat ringrada. Asjatundmatule silmale meenutavad nad rallientusiaste, lähemalt vaadates jääb aga silma ka siniseid politseivorme.

Tuleb välja, et tegemist ei ole siiski rahvaralli ettevalmistuse, vaid hoopis alarmsõidukijuhtide libedasõidukoolitusega. See on alarmsõidukoolituse jätkukoolitus, kus räägitakse alarmsõitu käsitlevatest seadustest, libedasõidu eripärast, rehvidest, sõiduvõtetest ja kõigest, mis on talvistes oludes teel püsimiseks tähtis. Oluline osa kogu kursuse juures on aga praktika, mille vältel iga kursuslane saab erinevate ülesannete kaudu omal käel õigeid sõiduvõtteid omandada. Jäisel ja lumisel rajal harjutavad õppurid instruktorete valvsa pilgu all õigeid sõiduvõtteid ning igauks saab personaalset tagasisidet oma soorituse kohta.

Muide, uuringud näitavad, et õnnetusi saab vältida ka ilma praktilise õppeta.

Koostöös Järvamaa Kutsehariduskeskuse ja Järvamaa päästeosakonnaga on Paide külje alla kutsehariduskeskusele kuuluvale maatükile rajatud õppepolügoon. Iseenesest kujutab see ringrada, mille keskel on suurem harjutusplats. Raja aluse valmistab ette alati entusiastlik Uno Laas, kes töötab hetkel presidendi kaitsemeeskonnas, veega kastavad selle üle päästjad. Kõik põhineb heal omavahelisel läbisaamisel ning kahtlemata ka isiklikel kontaktidel. Isegi koolitusautod pärinevad veel ühelt koostööpartnerilt – Kaitsepolitseiametilt. Igapäevast rajahooldust teevad käepäraste vahenditega koolitajad ise. Siledaks aetakse rada maasturi taha rakendatud traktorirehvi, maha sadanud pehme lumi tambitaks kinni autorehvidest rulliga.

Liigne kiirustamine

Libedasõidu koolitajad on kogunud mehed korrakaitsepolitseiosakonna

operatiivbüroo liiklusjärelvalvetalitusest. Kõik instruktoreid on läbinud sõiduõpetaja koolituse, st ei ole mitte ainult eksperdid, vaid ka õpetajad. Koolituse eestvedaja, korrakaitsepolitseiosakonna operatiivbüroo liiklusjärelvalvetalituse peaspetsialist Vello Petmanson ütleb, et hea koolitaja hoolitseb ennekõike selle eest, et koolituse eesmärk oleks täidetud ja kõik osalejad ühtmoodi asjast aru saanud. Kui keegi millestki aru ei saa, siis peab koolitaja seda õigel ajal märkama.

Mida siis libedal teel püsimiseks teisiti teha? Teoludest sõltuvalt muutub ju kõik: pidurdusteekond pikeneb mitu korda ning kurvides on kerge külglisemisse sattuda. Et rasketes oludes ennast ohtu panemata kohale jõuda, tuleb ennekõike olla ettevaatlik. Vello rõhutab, et pigem kohale jõuda paar minutit hiljem kui mitte üldse, sest millist abi saab väljakutsele kiirustanud politseiauto anda kraavist. Loomulikult tuleb hoolikalt järgida õiget kurvi läbimist ja juhtimistehnikaid. Tüüpiliste vigadena toob Vello esile

Libedasõidukoolituse ringraja ja harjutusplatsi aluse valmistab ette alati entusiastlik Uno Laas presidendi kaitsemeeskonnast, veega kastavad raja üle Järvamaa päästeosakonna mehed.

Kirsti Tertõtšnaja (vasakul) ja Helen Paulus Jõgeva politseijaoskonnast on kursusega igati rahul. Kindlustunne kasvab iga ringiga. Kui ainult koolitused tihemini toimuks!

➤ Pigem jõuda kohale paar minutit hiljem kui mitte üldse.

liigse kiirustamise ja rooli ülekeeramise, mille puhul auto sõidab tegelikult otse, juht keerab aga rooli paaniliselt veelgi rohkem välja. Samuti kiputakse kurve liiga vara löikama. Õige on kurvi siseneda võimalikult rahulikult ning alles siis, kui kurv hakkab avanema, korrigeerida sõidujoont nii, et saaks võimalikult ruttu jälle sirge peale. Kurvides kaotatud aeg tehakse ohutult tasa sirgel, kurvis kiirustamine võib lõppeda kurvalt.

Lamellrehvi ei tasu karta

Ka auto tehniline seisund on teel püsimiseks oluline, eriti rehvide seisukord. Seejuures kiputakse tihti tegema tüüpilist viga: kui üks rehvipaar on rohkem kulunud kui teine, siis pannakse parem paar esiratastele. Tegelikult tuleb

parem rehvipaar kasuks just tagumisel sillal, vältimaks seda, et auto tagumine ots lihtsalt „minema ujub“. Lamellrehvi ei tasu karta, tänapäeval jäävad need naelrehvidele alla ainult kiilajääl. Väga kasulik on ESC ehk elektrooniline stabiilsuskontroll, mida võib leida uuemates autodes ja mis lähitulevikus uutel autodel kohustuslikuks muutub. Arvuti jälgib pidevalt juhitavust, st seda, kas auto sõidab ikka sinna, kuhu suunda juht on ta keernud. Libisemise korral reageerib arvuti kohe, pidurdades iga auto ratast eraldi. Libedal teel või vesiliugu sattunud autole on see väga suureks abiks. Koolitusel pannakse südamele, et kui süsteem juba autos on, siis välja seda mingil juhul lülitada ei tohi.

Kursuslased ise on koolitusega väga rahul, kiidetakse rada ja võimalust ise kõik realselt läbi proovida. Nende meelest võiks aga selliseid koolitusi tihemini olla. Mõni meenutab, et viimati käis ta alarmsõidukoolitusel kümme aastat, teine viis aastat tagasi. Tänaused võimalused rohkemat ei luba.

Kuhu edasi? Libedasõidukoolitused jätkuvad kindlasti tulevikuski ning koolitajate jaoks on kõige suurem eesmärk see, et kõik alarmsõidukihud selle koolituse läbiks. Mis muud kui nael kummi!

Priit Raju

PPA kommunikatsioonibüroo vanemspetsialist

Ohutu libedasõidu ABC

- Sõida alati ettevaatlikult. Pigem jõua kohale paar minutit hiljem kui mitte üldse.
- Kui autos on elektrooniline stabiilsuskontroll, ära lülita seda välja. Ka väga kogenud juhil võtab juhitavuse kaotamisele reageerimine aega.
- Libedal teel lase autol teha ühte asja korraga – pidurda enne kurvi, mitte kurvis; lisa gaasi alles pärast kurvi läbimist.

Kodu merevaatega

Piirivalvelaev

Valvas on kaks nädalat jutti ühele vahetusele koduks, kus on olemas kõik eluks vajalik alates pesumasinast kuni saunani välja.

Politsei- ja Piirivalveameti lipulaev PVL-109 Valvas ootab Süsta tänava laevade baasis teenistusse võtmise käsku. Laeva vööris tervitavad meid laeva komandör Priit Jaarma ning endine komandör Madis Järv, kes töötab praegu pääste- ja koordinatsioonikeskuse JRCC Tallinn juhina. Kuigi Valvas seisab kodusadamal, on ta iga hetk valmis riigipiiri kontrolliks, merepäästeks ja merereostuse lokaliseerimiseks. „Kui tuleb käsk merele sõita, peab laev poole tunniga väljas olema,“ ütleb komandör Jaarma. Valvase sõitused planeerib koostöös prefektuuridega mereoperatsioonide büroo.

See aasta on alanud Valvasele

meeldivalt teiselt, sest merel on käidud kahel korral. Lisaks planeeritakse ühte kuusse mitmeid patrulle. Ometi võib öelda, et viimasel ajal käib Valvas merel üha harvemini, sest majanduslangus on jätnud oma jälje. Kütuseraha on 2006. aasta tasemel, aga kütuse hind on selle ajaga kaks korda tõusnud. Paradoksaalselt on laeva pidamine sadamas merel olemisest kallim. „Ennetav tegevus on alati odavam kui tagajärgede kõrvaldamine,“ sõnab komandör. Olenemata sellest, kas Valvas on sadamas või merel, on laevapere käed tööd alati täis, sest masinaid ja süsteeme on iga päev vaja hooldada. See on igapäevane rutiin, mis tuleb ära teha ja mida ei saa lasta kuhjuda. „Laeval on alati tööd. Kes vastupidist väidab, on lihtsalt laisk,“ muigab komandör.

Meeskond

Valvase meeskond koosneb 15 inimesest ning jaguneb silla-, teki- ja masinameeskonnaks. Sillas töötavad komandör, komandöri abi ja tüürimees. Masina-

ruumides askeldavad peamehhaanik, teine mehhaanik, kolmas mehhaanik, vanemmotorist, elektromehhaanik ning vanemelektrik. Tekil tegutsevad pootsman, tekimadrused ja kokk, kes on ainuke naine laevas. Valvase meeskonda peaks kuuluma tegelikult 15 liiget, aga praegu on neid ainult 11. „Põhjused on ikka raha ja väljaõpe,“ selgitab komandör. „Selle palga eest ei tule siia üksi väljaõppinud tsiviilmeremes. Kui mehed lähevad pensio-

nile, ei tule noori asemele. See on tõsine probleem.“

Valvasel töötatakse ja elatakse kahepäevase graafikuga. See tähendab, et vahetuse päeval ostetakse toiduained laevale peale ning kaks nädalat jutti elab meeskond külje kõrval. Kuna Valvas on meie laevapargi suurim laev, siis võib igäüks end vajaduse korral veidi teistest isoleerida; väiksemate laevade peal ei ole

see võimalik. See tähendab, et meeskond peab iga liiget arvestama. „Kuna meeskond on pikka aega koos töötanud, viskame üksteise kulul nalja, aga keegi ei pahanda. Palju on situatsioonikoomikat, mida ei saa sõnadega edasi anda,“ räägib komandör. Laeval on kõik eluks vajalik olemas alates pesumasinatest kuni jõusaali ja saunani, kus temperatuur tõuseb 110 kraadini. Sauna tehakse kaks korda nädalas ja kampa löövad ka väiksemate laevade meeskonnad, kel on kehvemad pesemisvõimalused.

USAst Eestisse

Valvas ehitati 1943. aastal Ameerikas Minnesotas ja lasti vette sama

aasta novembris. Toona Bittersweeti nime kandnud laev ehitati poilaevaks ning teenis USA rannavalves, kus tegi hüdrograafiatöid ning osales narokokaupmeeste tabamisel ja inimelude päästmisel merel. Kuni 1976. aastani teenis laev Alaskal, hiljem oli tema kodusadamaks Woods Hole Massachusettsis. Laev renoveeriti põhjalikult 1976.–1978. aastal. 1991. aastal vahetati välja laeva masinad. Kui USA laevastikku uuendati, kingiti Valvas Eestile. USA rannavalve andis Bittersweet WLB-389 Eestile üle 5. septembril 1997. aastal Woods Hole'is, USA rannavalvesadamas. 6. septembril alustas laev 20-liikmelise Eesti meeskonnaga, kelle hulka kuulus ka praegu laeval töötav vanemmehaanik Jaanus Tamm,

FOTO: JAAN RÕHMUS

Jääklassiga Valvas teenindab tervet vabariiki.

Politsei- ja Piirivalveameti laevapark

PVL-109 Valvas
PVL-107 Kõu
PVL-111 Vapper
PVL-103 Pikker
PVL-106 Maru
PVL-112 Valve
PVL-202 Kati

Valvase vanemmehhaanik Jaanus Tamm oli üks neist, kes tõi laeva 1997. aastal üle Atlandi Eestisse.

FOTOD: PRIIT RAJU

➤ „Laeval on alati tööd. Kes vastu pidist väidab, on lihtsalt laisk,“ muigab komandör.

teekonda üle Atlandi ookeani. Tallinnasse jõuti 27. septembril ning laev sai ühe eestiaegse laeva järgi nimeks Valvas. Valvas on ühtlasi esimene riigilaev, mis ületas Atlandi ookeani.

Kuna Ameerikas oli Valvase peafunktsiooniks meremärkide hoolitus, on laeval suur poom ja suur peatekk, kuhu tõsteti kraanaga poisid puhastamiseks ning akude laadimiseks. Laeva poom kannatab tõsta kuni 24 tonni raskust.

Laeva paremaks manööverdamiseks on võõris pötkur. Möödunud suvel läbis Valvas põhjaliku uuendusküüri. Silda muretseti uus radarisüsteem ja automaatrool, millega saab sõita etteantud kursil, ning jõuseadmetele tehti kapitaalremont. Umbes 80 protsenti rahast läks otse laeva südamesse, kus asuvad kaks diiselmootorit ja kaks abimootorit, mis toodavad merel olles laevale voolu.

Ebatavaline koostöö

PPA loomine Valvase tööd ei mõjuta, kuid laevameeskonnal on hea meel, et taas on olemas eraldi mereoperatsioonide büroo. Kurvastama paneb aga see, et infotehnoloogiliselt on laeva teenistusalane side aeglane. Aeglane juurdepääs Postipoisile on olemas, aga TEPLA on täielik õnnetus.

Rõõmu tuntakse aga laeval uute ning ebatavaliste külaliste üle. Kaks päeva enne Radari külaskäiku käisid Valvasega tutvumas Põhja Prefektuuri koerad, kellele see oli esimene laeval käik.

Treppidest üles-alla liikumiseks pidi neid tükk aega meelitama. „Endale oli see ka väga huvitav kogemus,“ tunnustab komandör. „Hakkasin vaatama laeva sellise pilguga, kuhu saaks peita salakaupa, sest laeval on neid kohti tuhandeid, ja see on veel väike laev. Kurjategijat tuleb ju otsida tema enda pilguga.“

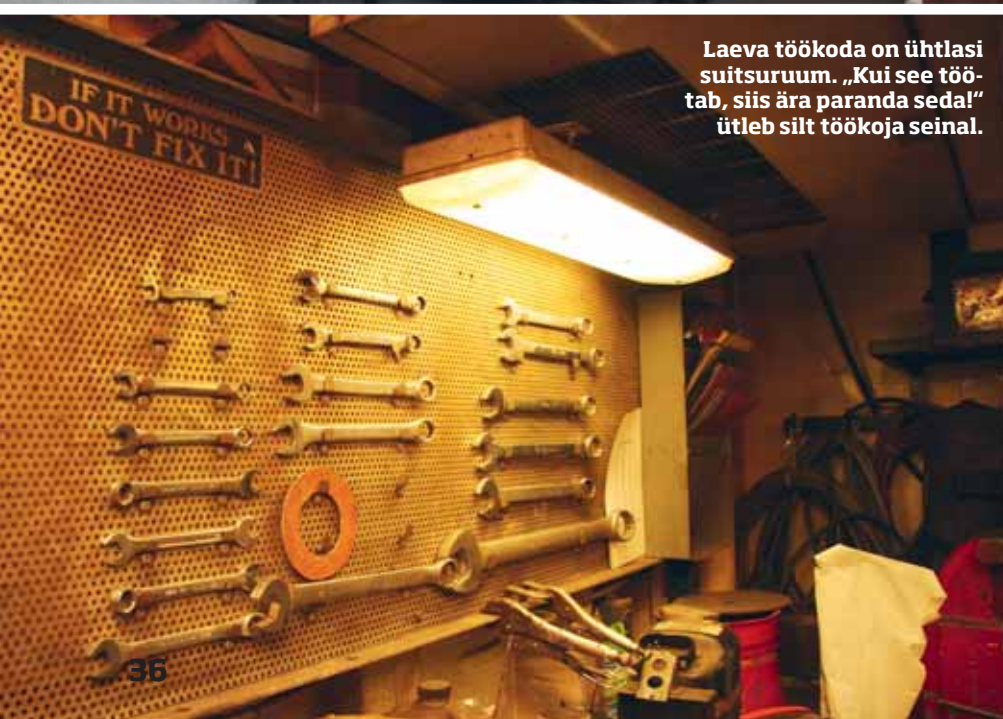
Nelli Pello

Radari peatoimetaja

Mess ehk üldkasutatav laevaruuruum, kus peetakse koosolekuid ja muid ühisistumisi.

Laeva töökoda on ühtlasi suitsuruuruum. „Kui see töötab, siis ära paranda seda!“ ütleb siilt töökoja seinal.

Komandör Priit Jaarma näitab sillal raadiojaamu, mida on kokku kaheksa.

Pootsmani ruumis asuvad merereostuse lokaliseerimise vahendid ja hüdrotormokostüümid, millega kannatab olla ka -2kraadises vees 4-5 tundi.

Kambüüsis pakub laeva kokk süüa vastavalt meeskonna harjumustele. Ka üks taimetoitlane saab kõhu täis.

Tüürimehe kajutis on ruumi umbes üheksa ruutmeetrit, aga kõik eluks vajalik, nagu näiteks akvaariumiomani-ku käsiraamat, mahub ilusti ära.

Kuidas võluda politse

Nad ei ole fotograafid, aga neile meeldib pildistada. Nad on hetke jäädvustajad, kellest mõned on **fotoklubilised**.

Eelmise aasta oktoobris jäid Lõuna prefektuuri kriminalistid Mati Tint ja Toivo Vinogradov Külitse küla kandis kiigeplatsil bussiga mudasse kinni. Õnneks polnud kumbki tööpostil, vaid nad olid teel pildistama mainepilte PPA tööst uue kodulehe jaoks. Matit ja Toivot, kes mõlemad kuuluvad Lõuna prefektuuri fotoklubisse, ei pidanud mainepiltide pildistamise jaoks pikalt masseerima – nad olid naksti nõus. Nii pildistaski Mati

Tartu kesklinnas jalgsipatrulli, Piusa kordonis piirivalvepatrulli ja Koidula piiripunkti tööd. Toivo oli Matile assistendiks ning pildistas omakorda seda, kuidas Mati pildistas. Muuseas tegid mehed kasuliku avastuse: kuidas saada politseinikku pildistamise jaoks naeratama? Ütle talle, et pildistamine on kohe läbi!

Kord kuus kogunevad Mati, Toivo ja ülejäänud ligi 20 Lõuna prefektuuri fotoklubi liiget vanasse politseimajja

Vanemuise tänavale fotoklubi stuudiosse. Seal panevad fotohuvilised paika uue pildistamise teema, arutlevad fotode üle või kuulavad elukutselise fotograafi loenguid. „Kuna olen elu aeg fotograafiaga tegelnud ja tunnen paljusid fotograafe, siis ei ütle keegi mulle naljalt ei,“ muigab Mati. Näiteks on käinud fotoklubile fototarkust jagamas kunagine Postimehe fotograaf Malev Toom.

Kindlat suunitlust 2005. aasta ke-

Konstaabel Ada

FOTO: REIN PÄRTEL

FOTO: REIN PÄRTEL

Lõuna prefektuuri fotoklubi liikmed Eesti fotograafide kokkutulekul

seinikult naeratust?

vadest alates tegutsenud fotoklubil ei ole. Kes pildistab rohkem studios, kes armastab looduses mütata. Koos on käidud näiteks Soomaal, Piirissaarel ja Peipsi kallastel. Fotoklubi püsi-ekspositsioone võib imetleda Lõuna prefektuuri peahoones ning Põlva politseimajas. Suurem valik fotosid ripub aga fotoklubi kodulehel www.fotoklubi.ee, kus on kirjas ka fotoklubiliste tervitus ja kredo: „Me ei ole fotograafid. Fotograafia on meie jaoks vahend ajahetke talletamiseks. Meie ümber. Ja sees. Klõps. Vahe Meie ja Teie vahel on tõdemus igavesest suutmatusest kunagi täiusliku foto saladuseni

jõuda. Pildistame kõike, mis meeldib või meeldis ... või hakkab meeldima. Klõps, klõps.” Sellele, kes tahab fotoklubi töös kaasa lüüa, väikene vihje: fotoklubi otsib endale logot.

Fotodega konkursile

Lõuna prefektuuri fotoklubi noorem sugulane Lääne prefektuuri fotoklubi sai alguse möödunud aasta alguses sisseveebi foorumi üleskutse „(Digi)fotograafiahuvilised, ühinege!” kaudu. Vajadus klubiliste tegevuste järele ilmnes arenguevestluste käigus, kui selgus, et inimesed tunnevad puudust tööväli-

sest suhtlemisest. „Fotoklubi tegevus toimub kahes peamises vormis – konkursside kaudu ja ühiste väljasõitude korraldamisega loodusesse, eesmärgiks ikka pildistamine,” selgitab klubi liige, Lääne prefektuuri koordinatsioonibüroo juhtivspetsialist Ralf Palo. „Nimetada võiks kevadõhtu veetmist Pärnu rannas, osalemist Tori rattamatkal, Tolkuse raba ja Soomaa Rahvuspargi külastamist.” Fotoklubil on 32 liiget, valdavalt Pärnu politseijaoskonna ja Lääne prefektuuri keskuse töötajad. Mõnevõrra väiksem klubi liikmete üldarvust on aktiivsete ja ettevõtlike klubiliste ring. Tuumiku moodustavad

FOTO: MARKO NAIDLAS

Teel

kriminaalosakonna kriminalistika-teenistuse töötajad ning IT-ga seotud kolleegid, aga ka ennetustegevuses ja muudes valdkondades leiba teenivad inimesed. Portfooliod ja klubi tegevuseks vajalik info on üleval asutuse serveris.

Aastase tegevuse jooksul on toimunud kümme klubisisest fotokonkurssi. „Konkursside reeglid on lihtsad: teemad leppisime varem kokku, seega on klubi liikmetel võimalik korraga osaleda mitmel konkursil,“ selgitab Ralf. „Osalejad saavad meie kasutuses olevasse kataloogi salvestada enda tehtud fotosid pealkirjastatult, aga autorit märkimata. Fotode esitamise lõpptäht-

aeg on kindlaks määratud, nagu ka fotodele esitatavad nõuded. Järjekordse konkursi lõppedes koguneb fotoklubi koosolek, kus vaadatakse kõik esitatud tööd läbi, vaieldakse ja põhjendatakse ning lõpuks tehakse hääletades otsus, kes on kõne all oleva konkursi võitjad. Seejärel avalikustatakse võitjate nimed ja nende looming pannakse asutuse fuajeesse välja üldiliseks imetlemiseks.” Kuna 4. veebruaril sai fotoklubi üheaastaseks, on korraldamisel avalik konkurss aasta fotodest. Kõik fotoklubi liikmed võivad esitada kolm fotot nende hulgast, mis on juba klubisisestel konkurssidel osalenud. Siseveebi vahendusel saavad kõik prefektuuri

töötajad esitatud fotosid hinnata ning seeläbi selguvad parimad.

Aparaat alati kaasas

Kui Ida prefektuur teeb koos sporti, peab suvepäevi või vahetab prefekti, võib võtta mürki, et kohal on ka Enn Kuusik ja tema fotoaparaat. Prefektuuri logistikabüroo majandushaldus-talituses töötavat Ennu ei pea kunagi klõpsutama paluma, sest fotograafia on tema jaoks hobi, mis sai alguse lapsepõlvest isa kõrvalt õppides. „Meil oli kodus pimik, suurendusaparaat, ilmutusvannid ja muu sinna juurde käiv,“ meenutab Enn. „Kui isa ostis

Ida prefektuuri pere- ja spordipäev möödunud suvel

FOTO: ENN KUUSIK

Studioportree

FOTO: NADEZDA OSJÄRV

Politseipäev Saksamaal Rendsburgis

FOTO: ENN KUUSIK

Hinnaline kogu

Tallinnas piirivalveosakonna hoone neljandal korrusel asub hindamatu väärtusega kogu. Siin askeldab ennetus- ja teavitusteenistuse vanemspetsialist Jaan Rõõmus, kes on 12 aasta jooksul talletanud lugematutele fotodele ja videotele kõike piirivalvega seonduvat. Jaan on jäädvustanud näiteks igapäevast teenistust ning elu kordonis, piirivalve tehnilisi vahendeid ja piirirajatisi ning sündmusi, õppuseid ja väliskülalisi. Hiljuti käis Jaan Värska ja Piusa kordonis pildistamas seda, kuidas käib teenistus piiril tänavusel talvel. Nimekiri on lõputu ...

Piirivalve foto- ja videoarhiiv, mis sai süsteemse alguse 1994. aastal, on kõike muud kui asjaarmastaja hobi. See on tohutu mahukas ja täpne töö, sest pärast pildistamist peab ju fotosid töötlema ja arhiveerima ning videoid monteerima, lisaks vanu materjale digitaliseerima. Hoolimata materjali rohkusest toimib arhiiv kui kellavärk, vastates lausa riigiarhiivi tingimustele. Tasub vaid kellelgi öelda oma pildi-soov, kui Jaanil on juba vajalik materjal käes – niivõrd hoolikalt on fotod ja videod kõvaketastele ning kappidesse arhiveeritud. Kõigest paari hiireklõpsuga teab Jaan öelda, et näiteks möödunud aastal võttis ta üles ligi 14 tundi videomaterjali või et aastast x on kaheksa tuhat kaadrit.

Piirivalve foto- ja videokogu kasutamise võimalused on laialdased. Näiteks kasutatakse seda presentatsioonide tegemisel, meediasuhtlusel või rahvusvahelisel tasandil. Mõnikord käib peamajas ühe nädala jooksul mitu välisdelegatsiooni, kes saavad visiidist mälestuseks kaasa fotod nii digitaalsel kujul kui ka traditsioonilise fotoalbumina.

uue fotoaparaadi, kinkis ta vana mulle ja nii ma klõpsisin kogu kooliaja.“ Fotokoolitust Ennul ette näidata ei ole, kõik, mida ta oskab, on tulnud ise õppides. Eriti hoogsalt pildistas ta siis, kui moodi tulid diapositiivid, mida ta on tänaseni kümnete kaupa digitaliseerinud. Kui mõni kolleeg läheb pensionile, toob mees vanad pildid lagedale ja näitab neid slaidiõuna seinale. Ennu piltidest saab ülevaate Ida prefektuuri siseveebist või PPA pildigaleriist.

Enn ütleb suurima tõsidusega, et fotograafiks ta end kohe kindlasti ei pea. „Käisin raamatupoes Alari Kivisaare fotoraamatut vaatamas ja

kõrvad vajusid lönti. Olen sellel alal diletant.“ Enn usub, et foto toob inimestes, esemetes ja olukordades välja nurki, mida me igapäevatuhiinas ei jõua või ei oska märgata. „Sageli imestatakse fotosid vaadates, kui ilus üks või teine asi on, kuid me kõnnime neist asjadest ju iga päev mööda!“ Nõnda kannabki Enn alati ühte oma kolmest fotoaparaadist kaasas ega lase mööda ühtki juhust huvitava kaadri tabamiseks. Üsna hiljuti sõitis Enn autoga, kui märkas kõrvalistuja aknast rebast. Ta keerask akna alla ja tegi sõidu pealt pildi ära!

Nelli Pello

Radari peatoimetaja

FOTO: MATI TINT

Korras nagu Norras

FOTO: KRISTI KOSTENOK

Lääne fotoklubi liikmed tööhoos

Järv Võrumaal Viitinas, kus kalamehed püüavad kuuritsaga kala. Selleks peavad kalamehed kaelani vees sumama

FOTO: MATI TINT

Linnamaastik

FOTO: ANDERO SEPP

Kosovo piiripolitsei Ida regiooni staap asub Kacaniku linnakeses, mis asub kümnekonna kilomeetri kaugusel Makedoonia piirist looduslikult väga kenas, mitte eriti kõrgete mägedega ümbritsetud piirkonnas.

FOTOD: VAINO KÖVA

Kaks aastat Kos

Mägine maastik, teed kitsad ja käänulised, tähistamata administratiivpiir Serbiaga ning olematu piirileping Makedooniaga – see on Kosovo Ida regiooni **piiripolitsei** argipäev.

Minu kaheaastane politsei- ja justiitsmissioon Kosovo vabariiki (EULEX Kosovo) saab kahe kuu pärast läbi. Selle aja jooksul olen näinud nii mõndagi huvitavat ja kuulnud asjadest, millest valju häälega ei räägita. See seab minu kirjatükile teatud piirid. Seega panen kirja mõned mõtted, mis mul parajasti meelde tulevad ja mis lugejaid huvitada võiksid.

Kindlasti huvitab paljusid küsimus, kuidas missioonidele satutakse. Ma ei hakka rääkima teiste eest, aga minuga on olnud küll nii, et missioonile minek on olnud mõlemal korral (see on minu teine välismissioon) täiesti ootamatu, mingite asjaolude kokkusaatumise ajendil. Otsus kandideerida ning vastavad paberid täita ja esitada on kujunenud mõne tunni küsimuseks. See ei pruugi olla muidugi mingi seasuspärasus, aga minuga on see nii juhtunud juba kaks korda järjest.

Oli siis nii, et 2007. aasta lõpus, enne Schengeniga ühinemist, kui töö-

tasin Kagu Piirivalvepiirkonnas lõunapiiril, helistati mulle Piirivalveametist ja teavitati, et Euroopa Liit plaanib 2008. aasta algul avada Kosovos suurearvulise avaliku sektori nõustamissiooni. Küsiti, kas oleksin kandideerimisest huvitatud. Vabandati, et asjaga on väga kiire nagu ikka tähtsate asjade puhul ja et vajaliku informatsiooni ning ankeedid leian e-postist. Kuna oli reede, siis üle nelja tunni kogu selle asjaajamise peale ei antud. Sain vajalike vormide täitmisega valmis viimaseks minutiks ja vajutasin Enteri klahvile. Nii ma siis 20. aprillil 2008 Kosovosse sattusingi. Muidugi pole ma siin ainuke eestlane. Peale minu töötab EULEX Kosovo missioonil veel kuus nõustajat.

Minu ametikoht missioonil on Kosovo piiripolitsei Ida regiooni ülema asetäitja nõustamine. Enam-vä-

hem samal ametikohal olin ma töötanud ligikaudu kümme aastat Eesti-Läti piiril.

Elan ja töotan Lõuna-Kosovos Kacaniku linnakeses, kus asub ka meie regiooni piiripolitsei staap. See on umbes kümnekond kilomeetrit Makedoonia piirist looduslikult väga kenas, mitte eriti kõrgete mägedega ümbritsetud piirkonnas. Kacaniku asukoht on huvitav seepärast, et naaberriigi pealinn on minu elukohast umbes poole lähemal kui oma riigi pealinn, st Skopjesse on 35 km ja Pristinasse 60 km.

Meie regiooni vastutusalala on umbes 130 km maismaapiiri Makedoonia Vabariigi ning veidi üle 100 km nn administratiivpiiri Serbiaga (teadupärast peab Serbia Kosovot jätkuvalt oma provintsi). Regiooni vastutusalasse jääb neli rahvusvaheliseks liikluseks avatud

Alustamas ühispatrullimist

REISIKIRI

Kosovo teedel liigub palju igasuguseid liiklusvahendeid, näiteks võib kohata ka iseliikuvat saeraami.

EULEXi nõustajate meeskond

SOVOS

piiripunkti, kaks Makedoonia ja kaks Serbia piiril. Maismaapiiri valvamise teeb keeruliseks asjaolu, et Serbiaga pole administratiivpiir tähistatud ja Serbia pool ei loe selle suvalises kohas ületamist seadusega vastuolus olevaks, kuna Serbia peab Kosovot oma riigi osaks.

Maismaapiir Makedooniaga on küll tähistatud, kuid piirileping ja piirikirjeldus on siiani mitmete lahkarvamuste tõttu piiri kulgemisest looduses allkirjastamata. Enamasti kulgeb riigipiir mööda mägiseid alasid, puudub piiririba ning betoonist valatud piirimärgi kõrgus maapinnast on ainult 40 cm, mistõttu riigipiiri kulgemine maastikul ilma GPSi kasutamata pole isegi mitte aimatav.

Valmisolek 24/7

Olgugi et oma ametikohalt olen ma ülema asetäitja nõustaja, ei tähenda see üldsegi mitte seda, et ma pidevalt tema kõrval seisaksin ning vajaduse korral nõu annaksin. Kujundlikult võiks meie koostööd kirjeldada pigem kui auto sõitu: tema roolib, mina istun kõrvalistmel. Sõit kulgeb aga kindlalt ühes suunas. Käsuliinist tulenevalt tegelen iga päev lisäülesannetega, mis võtavad põhilise aja tööpäevast. Näiteks juhin EULEXi nõustajate meeskonna, kokku 18 inimese tegevust, töö- ja puhke-

aega, planeerin puhkuseid ja lahendan muid haldusküsimusi. Siia kuuluvad kogu meie nõustajate meeskonna turvalisusega seotud küsimused. Teisisõnu olen oma meeskonna warden. See tähendab 24/7 mobiili ja raadiosaatja käeulatuses olemist ning valmisolekut iga hetk toetada oma meeskonda kuni evakatsioonini välja. Õnneks pole niisugust olukorda siiani tekkinud.

Teine tähtis ülesanne on korraldada ja koordineerida koostööd erinevate KFORi üksuste ning kohaliku piiripolitsei vahel. KFORi põhiülesanne on tagada regioonis sisejulgeolekut. Kolmandaks arendan piiriülest koostööd naaberriikide ning regioonis tegutsevate muude rahvusvaheliste organisatsioonidega. Seega on nädalas keskmiselt kolm kuni neli erinevat nõupidamist või töökohtumist. Kogu suhtlus kohalike võimuesindajate ja rahvusvaheliste nõustajate vahel käib kohalike hulgast värvatud albaania-inglise tõlkide kaudu.

Kohalik liikluskultuur

Ma ei tahaks lugejat ajakirja esimeses numbris pikalt tüüdata ning seetõttu võtan artikli kokku mõne Kosovot iseloomustava faktiga. Tegu on Eestist pindalalt umbes neli korda väiksema,

rahvaarvult aga ligi kaks korda suurema riigiga. Sestap on tegemist väga tihedalt asustatud territooriumiga, sisuliselt on küla külas kinni. Maastikupilt on enamasti mägine, teed on kitsad ja käänulised. Teedel liigub väga palju igasuguseid liiklusvahendeid: väikesed traktorid, sõiduautod, bussid ja suured veokid. Enamasti on need üsna vanad ja halvas tehnilises seisukorras, mistõttu on keskmine sõidukiirus madal. Tihe liiklus ja käänulised teed ei võimalda aeglaselt liikuvatest veokitest ohutult mööduda. Niisiis on täiesti tavaline olukord, kus aeglaselt liikuva sõiduki taha koguneb mitme kilomeetri pikkune saba. Möödasõidu võimaldamisest ei teata siin midagi. Politsei juhilubasid ei kontrolli, kuna riigil pole juhilubade registrit. Samas on igal autojuhil olemas mingi paber, mis nagu tõestaks juhtimisõiguse olemasolu. Üldiselt ei tundu olukord teeliikluses olevat küll Kosovo esimeseks prioriteediks vajalike muutuste teel. Muidugi mõista ei ole ainult kohalik liikluskultuur see, mis siin põhjamaisele inimesele arusaamatu tundub. On veel palju muudki, aga neist asjust pajataks mõnes järgnevas numbris.

Vaino Kõva
missioonihvitser

Salapiiritus Läänemerele

Õigusteaduste doktor Risto Pullat tutvustab sügisel ilmuvat raamatut, kus on kirjeldatud salapiiritusevedu Läänemerele kahe maailmasõja vahel.

Piiritusesõda, kuhu olid segatud ka Eesti ja Soome riigimehed, nõudis piirivalvurite ja smugeldajate seas mitmeid ohvreid.

Ühine uurimus isa Raimo Pullatiga Läänemere salapiirituseveost on jätkuks isa 1993. aastal avaldatud eestikeelsele monograafiale „Salapiirituse vedu Eestist Soome 1919–1939“. Käesolev raamat on ümber töötatud ja toetub suures osas uutele, seni kasutamata allikatele. See ajaloolis-kriminoloogiline teema on endiselt aktuaalne, kuna see on vahetult seotud organiseeritud kuritegevusega, mis on teatavasti tänapäeva keerukamaid globaalprobleeme. Eriti masendav ning sootsiume lõhkuv on uimastikaubandus, mille juured ulatuvad kahtlemata alkoholi keeluseaduste käes vaevelnud riikide suhtelisse lähiminekku.

Emotsionaalne side

Püüame isaga ületada seniste Eesti-Soome salapiirituseveole pühendatud käsitluste teatud piiratust, rahvusromantilist varjundit, mis on seni randlaste vahetus- ja sõbrakaubandusest üle kandunud ka keeluseadusaegse salapiirituseveo senistele tekstidele ning hinnangutele. Salapiirituseveoga on meil autoritena ka emotsionaalne side, kuna vanaisa Nikolai Pullat teenis tublilt piirivalvurina aega Randveres, mis teadaolevalt oli põhjaranniku üks aktiivsemaid salaveopiirkondi.

Teoses on analüüsitud nii Eesti kui ka Soome seni kasutamata rikkalikke allikaid ning otsitud selle ebaseadusli-

ku ilmingu sarnasusi ja paralleele kahel erineval ajalooperioodil. Loodame, et ühine uurimus annab uut teavet selles olulises valdkonnas nii teadlastele kui ka sisejulgeoleku valdkonna, sh Politsei- ja Piirivalveameti töötajatele ning tavalugejale, kellele pole ükskõik meie rahvaste ühine tulevik ja saatus. Meenutame, et organiseeritud kuritegevuse juured ulatuvad Soome keeluseaduse algusaega kogu Mare Balticumi regioonis. Tuntud Soome ajaloolane Heikki Ylikangas on näidanud, et Soome keeluseaduse aeg 1919–1932 täitis vanglad salapiiritusevedajate, puskariajajate, viinakaupmeeste ning purjus vägivaldsete jatega. Samuti on ta seisukohal, et tänapäeva organiseeritud kuritegevus on teatud mõttes võrreldav ennesõjaaegse salapiirituseveo korralduse ja süsteemiga Läänemere maades. Romantilisest sõbrakaubandusest hoogu saanud rahvusvaheline salapiiritusevedu võttis selgelt orga-

FOTO: RAIMO PULLATI FOTOKOGU

Piirivalve Sorgu saarel tabatud piirituselastiga

FOTO: SULEV KASVANDIKU FOTOKOGU

FOTO: RAIMO FULLAT

Salapiirituse emalaev täies lastis

niseeritud kuritegevuse ilme, mis oli suunatud eelkõige majandusliku kasu saamisele.

Organiseeritud kuritegelikele gruppidele võib kuuluda monopol kohaliku tasandi illegaalsel turul, sageli on nad sõlminud sellel territooriumil või selles valdkonnas tegutsemise ainuõiguse kohta omavahel kokkuleppe. Läänemere piirkonnas on illegaalsete toodete

туру monopol harv nähtus. Erandiks on Soome uimastiturul domineeriv Eesti organiseeritud kuritegevus (lõviosa Soome smugeldatavatest

sünteesilistest uimastitest on pärit Eestist) ning peaasjalikult Eestist pärit piiritusekuningad, kes Põhjala Eesti või Saksa päritolu piiritusega vallutasid. Subkultuuril põhinevad kuritegelikud võrgustikud võimaldavad kurjategijatel toetuda ühiskonnast ja selle institutsiooni-

Salapiirituse vedaja on Soome reisiks valmis. Rekonstruktsioon

➤ Rahvusvaheline salapiiritusevedu võttis selgelt organiseeritud kuritegevuse ilme.

dest eraldi seisvatele sotsiaalsetele tugistruktuuridele, mis on laiemad kui nende vahetu kuritegelik keskkond. Soome lahe põhjakaldal asuva ainsa eesti küla Kabböle kogukond osales keeluseaduse ajal aktiivselt salapiirituseveos.

Tänapäeval on selliseks näiteks Soome, Rootsi ja Norra muulaste kogukondadele tuginevad uimastisala-kaubanduse võrgustikud. Kurjategijad kasutavad oma kuritegeliku tegevuse varjamiseks ära etnilise vähemuse suhtelist isolatsiooni ning samal ajal tunnevad hästi kohalikku infrastruktuuri. Salapiiritusevedu haaras laiu rahvakihte. Piiritusekuningas Algoth Niska arvates kuulus keeluseaduse aegu Kemist Terijoeni salapiirituseveo ja -kaubanduse võrgustikku 160 000 inimest.

Nii uimastikaubandust kui ka salapiiritusevedu iseloomustab keerukas *modus operandi*. Sageli olid salapiirituse smugeldamisse segatud isegi Eesti ja Soome riigimehed, toll ning politsei. Iselaadi rekordi püstitasid näiteks 1929. aasta sügisel Porvoo lähistel kolm kriminaalpolitseinikku ja üks

konstaabel, „saates“ sisemaale suunduvat üheksast veoautost koosnevat salapiirituse voori.

Salaveo põhjused

Rahvusvaheliselt põhjustasid salapiirituseveo Läänemere riikide alkoholitoodangu suur maht, suured alkoholilao Põhja- ja Läänemere vabasadamais, tugevad ning aktiivsed alkoholihulgikaubandusfirmad ning laevavarustusärid. Piiritusekonterbanti soodustasid ka vaheltkauplemise kogemustega saare- ja rannarahva olemasolu ning rohke alkoholitarbimise harjumus Läänemere kaldail, mis ulatus 19. sajandisse. Peale selle olid Eesti ja Läti kaotanud 20. aastaks varasema loomuliku piiritusturu Venemaa näol. Salapiirituseveo intensiivsusest paistsid silma eelkõige Tallinn ja selle lähiümbruse rannakülad. Edasi tulid Loksa, Viinistu, Käsmu, Võsu, Vergi, Eisma, Kunda, Mahu ning lääne pool Jägala jõe suue ja Paldiski kant. Silmapaistval kohal piiritusekonterbandis oli suur Kolga laht koos Salmistu lahega. Sagedased Soome-reiside lähtekohad olid Juminda ja Pärисpea neem. Pärисpea tipp Purekari on Eesti mandri põhjapoolseim punkt, kust Eesti kartuli- ja piiritusekaupmehed sõitsid teispoole lahte. Läänerannikul oli salapiiritusevedu kõige aktiivsem Ikla-Pärnu-Tõstamaa ümbruses. Tuntud oli veel Narva-Jõesuu; olid ju Narval sajandeid otsesidemed Viiburi ja selle

ümbrusega. Ka saared ei jäänud smu-
geldamisest kõrvale.

Kõige aktiivsem periood piirituse salakaubaveos oli 1920ndate ja 30nda-
te esimesel poolel. Eesti-Soome vaheli-
ses salapiirituseveos paistsid silma mit-
med piiritusekuningad. Viimased olid
tegelikult piirituse salakaubandusega
tegelevate kuritegelike organisatsioo-
nide juhid, kes kavandasid tegevuse
ja korraldasid selle rahastamise ning
vahendite (transpordivahendite) soe-
tamise jms. Loomulikult said nad ka
lõviosa kasumist. Viinistu mees Arnold
Eerik juhtis salakaubanduse organisat-
siooni, mida nimetati trustiks. Eeriku
konkurent oli Kolga krahvi ehk Eduard
Krönströmi kuritegelik ettevõtte.

Piiritusekuningad

Võrreldes subkultuurile tuginevate
kuritegelike võrgustikega oli ja on sää-
rastel ühiskonnas varjatud kujul ole-

➤ *Kõige aktiivsem periood piiritu- se salakaubaveos oli 1920ndate ja 30ndate esimesel poolel.*

masolevatel kuritegelikel võrgustikel
strateegilisi eeliseid. Näiteks saavad
sellesse kuuluvad isikud vabalt suhel-
da ametnikkonnaga, mis võib avada
uusi soodsaid võimalusi kuritegude
toimepanemiseks ning vähendada õi-
guskaitstjate sekkumise tõenäosust.
Isegi nähtavate korruptiivsete side-
mete puudumise korral võivad suhted
ametiisikutega osutada tõhusaks
kilbiks õiguskaitstjate vastu, millest
andsid tunnistust ka keeluseaduse
kohta kogutud andmed. Kriminaaltu-
lust kerkisid Tallinnasse ja Helsingisse
ning mujalegi uhked kivimajad ja ühis-
kondlikud hooned. Arnold Eeriku ja

Eduard Krönströmi ärihuvid pörkusid
ning omavahelises piiritusesõjas upu-
tati vastastikku laevu ja söödeti neid
ette piirivalvele.

Soome legendaarseks piirituseku-
ningaks peetakse Algoth Niskat, kes
on läinud ajalukku oma hulljulgete
tempudega. Nii randus Niska Helsin-
gi Kalastajatoril oma piiritusealaevaga
Rootsi kuninga Gustaf V aluse lähe-
dal ning toimetas riigivisiidiga seotud
tseremoonia ajal ametiisikute ja uu-
dishimulike selja taga kalakastidesse
peidetud piirituse kail ootavasse veo-
autosse.

Ka eestlased olid leidlikud. 1921.
aasta suvel viis aurik Tallinnast lõbu-
reisijaid Helsingisse. Laeval mängis
politseivalitsuse orkester, kuid suurt
trummi millegipärast ei löödud. Soo-
me toll taipas, milles asi, ja võttis kõigi
imestuseks trummist välja 10-liitrise
kanistri. Teiselt poolt soodustasid kee-
luseaduseaegsed tihedad ülemerekon-

Uura politsei mootorpaat 1930ndatel

FOTO: KYMENLAAKSO MAAKONNAMUUSEUMI FOTOKOGU

Soome merepiirivalvurid tõmbavad Turu saarestikus kaldale nn piiritusetorpeedo, mis koostati neljast nurkraualatist, mille vahele asetati piiritusenõud. Mootorpaat pukseeris torpeedot 920 liitri piiritusega paar meetrit allpool merepinda.

FOTO: RAIMO PULLATI FOTOKOGU

Häädemeeste kordoni ülem Vaher ja piirivalvur August Ilves tabatud salapiirituse kanistritega

FOTO: RAIMO PULLATI FOTOKOGU

taktid rannarahva ja mitte ainult nende materiaalse kultuuri edenemist ning solidaarsuse kasvu, mis ilmnes selgelt peatselt algava maailmasõja aegu. Aitasid ju needsamad salapiiritust vedanud Eesti ja Soome kalurid eestlastel põgeneda Rootsi ning Soome. Üks kolariitseid mehi oli hiljuti Rootsis surnud endine salapiirituse vedaja Emel Vaarman, kellega meil isaga õnnestus korduvalt kohtuda. Lisaks vedasid nad 1944. aastal Soome ka Balti riikide territooriumil interneeritud Poola sõjaväelasi.

Relvastatud kokkupõrked

Salapiirituse vedajate tabamisjuhtude kroonika moodustab raamatus mahu-ka osa ja annab tunnistust selle vägivaldsusest. Jääb mulje, et see oli mitu korda verisem kui iseseisvuse taastamise järgsed aastad Eestis. Ajalukku on läinud Åvo ja Loksa juhtumid, kus

mundrimeeste ning salakaubavedajate relvastatud kokkupõrked võtsid väiksema relvakonflikti mõõtme. Eesti piirivalve ajaloo uurija erukolonelleitnant Lembit Võime andmetel sai aastail 1923–1938 piirivalve teenistuskohustusi täites surma 17 piirivalvurit, neist kümme merepiiril ja viis idapiiril ning kaks langesid 1. detsembri mässu ajal Tallinnas.

Piiritusesõda nõudis mitmeid ohvreid ka salapiirituse vedajate seas. Nii otsustasid Johannes Lilleberg, Albert Viliberger ja Joosep Viliberger röövida Prangli piiritusekuningat vallavanem Jaan Einbergi. Röövimise ajal tapeti kogu perekond ning maja süüdati põlema.

Ligi viiesajaleheküljelisse teosesse mahub ülevaade Eesti ja Soome kaubandusajaloost, alkoholipoliitikast, salapiirituseveo *modus operandi*st, mõlema riigi piirivalvest ja tollist, korruptsioonist ning organiseeritud kuri-

tegevuse ilmingutest keeluseaduse ajal. Raamat on varustatud rikkaliku pil- dimaterjaliga, millest suur osa on seni avaldamata. Lisatud on ingliskeelne resümee ja vajalikud registrid.

Täna abi eest endist Soome poliitseiteideohvitseri Ari Lahtelat ning Rikosmuseo juhatajat Klaus Kaartine- ni, kes andis lahkesti kasutada Soome keskkriminaalpolitsei keeluseadust käsitlevat fotokogu.

Risto Pullat

PPA koordineerimisbüroo rahvusvahelise koostöö talituse politseijuhtivametnik

Loo autor kaitses möödunud sügisel doktoritööd „Organized Crime Related Drug Trafficking in the Baltic Sea Region. Police Point of View“, mis ilmus Politseiameti väljaandena.

Virumaa Politsei Spordiseltsi uus hingamine

Virumaa Politsei Spordiselts, kes tegutseb 2006. aastast, on keskendunud oma liikmete **sportimisvõimaluste tagamisele**, kogu prefektuuri spordielu edendamisele ning mitmekülgsemaks muutmisele.

Sportiseltsi tegutsemisperioodi võib jagada passiivseks ja aktiivseks. Kui esimestel aastatel keskenduti peamiselt prefektuuri spordielu korraldamisele, püüdes tagada vajalikud sportimisvõimalused võrdsele kõigile Virumaa politseiametnikele, siis viimasel ajal oleme asunud välja töötama klubi sümboolikat, suurendama liikmeskonda ning pakkuma lisaväärtust ennekõike seltsi liikmetele. Tänu tulemuslikele toetajate otsingutele ja liikmete omaosalusele on seltsil nüüd ühine esindusdress, jalgrattavorm ning võrk- ja korvpalli võistlusvormid. Eelmisel aastal Rootsisis toimu-

FOTO: JURI VŠIVTSEV

Osa Virumaa spordiseltsi jalgrattatähtsust: vasakult Vjatšeslav Všivtsev, Reeno Kullamäe, Jelena Všivtseva ja Juri Všivtsev

nud rahvusvaheliste laskesuusatamise meistrivõistluste eel soetasime oma esindusele ka korraliku võistlusvarustuse ja suusahooldusvahendid.

Peale liikmeskonna osalemise Eesti Politsei Spordiliidu korraldatavatel politsei meistrivõistlustel oleme alates eelmisest hooajast püüdnud üheskoos aktiivselt kaasa lüüa nii kohalikel kui ka vabariiklikel võistlustel ja rahvaspordiüritustel nii võisteldes kui ka korraldustoimkonnas abi osutades ning oma inimestele kaasa elades. Prefektuurisiseselt asusime alates 2008.

aastast lisaks prefektuuri meistrivõistlustele laskmises, ujumises ja suusata- mises korraldama kaks korda aastas tervise- ja spordipäeva. Kui talispordipäev on mõeldud peamiselt oma töötajaskonnale ja koostööpartnerite kaasamiseks, siis suvisele ettevõtmisele tulevad sõbrad ja lähedased ning tege- mist on kogupereüritusega.

1. jaanuari seisuga on Virumaa Politsei Spordiseltsil 166 liiget ning alanud on uus ja huvitav periood, kus ootame oma liikmeskonda kolleegide piirivalve ning kodakondsus- ja

Sisejalgpalli meistrimedal läks Põhja Prefektuuri

Eesti Politsei Spordiliidu tänavune võistlus- kalender algas 5. veebruaril Tartu Ülikooli spordihoones, kus kohtusid Politsei- ja Piirivalveameti erinevate struktuuriüksuste ja prefektuuride osavamad sisejalgpallurid. Võistlustele oli tulnud rekordiliselt 14 mees- konda: PPA kriminaalpolitseiosakond, korralduspolitseiosakonnast I ja II võist- kond, Ida prefektuurist I, II ja piirivalvebüroo meeskond, Põhja prefektuur, Lääne pre- fektuur, Rapla politseijaoskond, Kuressaa- re politseijaoskond, Tartu politseijaoskond, Kaitsepolitseiamet, Sisekaitseakadeemia ning Politsei- ja Piirivalvekolledž.

Mängiti neljas alagrupis, üks mäng kestis 15 minutit ning veerandfinaali võit- les kaheksa meeskonda. Finaalis kohtu- sid Politsei- ja Piirivalveameti korraldus- politseiosakonna I ning Põhja prefektuuri meeskond. Finaalmäng kulges väga ta- savägiselt, kuid lõpuvile kõlades kuulutas mänguseis 2 : 1 Põhja prefektuuri mees- konna võitu. Aastase vaheaja järel said

FOTO: ANDRES KUTSAR

Põhja Prefektuur mängis koosseisus Dimitri Galinin, Vjatšeslav Milenin, Andrei Kisseljov, Vitali Vink, Sergei Komarov, Andrei Korešnjak, Martin Maks, Leho Saaremägi, Sergei Levotšski ja Peeter Gross, kes on fotol koos ava- ja lõpusõnad lausunud Lõuna Prefektuuri prefekti Tarmo Kohviga.

FOTO: REELIKA RIIMAND

Virumaa Politsei Spordiseltsi paremad sportlased politsei aasta sportlase autasustamisõhtul möödunud detsembris: vasakult Sirje Eirand, Olav Karu ja Jelena Všivtseva

migratsiooni valdkonnast, et asuda aktiivselt ühiste ettevõtmiste kaudu arendama seltsi ühtekuuluvustunnet. Majanduse kasvu ja oma aega on lauasahtlis ootamas ka paar suuremat projekti ning kes teab, ehk on just tänavu see aasta, mil meil õnnestub oma tegemistesse kaasata kolleegide teistestki prefektuuridest.

Karis Niisuke

Ida Prefektuuri pressiesindaja, Virumaa Politsei Spordiseltsi juhatuse liige

Finaal	
Põhja P ja PPA KKO I	2 : 1
3.-4. koha mäng	
Tartu PJ ja Ida P I	0 : 2
Poolfinaalid	
Põhja P ja Tartu PJ	1 : 1
Ida P I ja PPA KKO I	0 : 3
Veerandfinaalid	
Põhja P ja Ida P piirivalve	4 : 1
Tartu PJ ja KAPO	2 : 1
Ida P I ja Ida P II	10 : 0
PPA KKO I ja PPA KrimPO	3 : 0

Põhja prefektuuri sisejalgpallurid taas kaela meistrimedalid ning kohtunikekogu otsusega valiti just sellest meeskonnast ka turniiri parim mängija, kelleks tunnistati Peeter Gross. Turniiri edukaim väravakütt oli Andrei Bolonenkov Ida prefektuurist kümne väravaga.

Maili Arro

Eesti Politsei Spordiliidu peasekretär

FOTO: TARMO HÜTT

Väsinud, ent õnnelik võistkond ületamas finišijoont: vasakult piirivalve-ülemkonstaabel Olav Petersell, piirivalveülemkonstaabel Toomas Uibokand ja piirivalvevanemkonstaabel Tarmo Hütt

Utria dessant 2010 - lume eri

Tänavune Utria dessant üllatas lumerohkusega. Lund oli niivõrd palju, et korraldajatel tuli vahetult enne võistlust rada kolm korda ümber seada.

Viimastel aastatel on võistlusel piirivalvet esindanud nüüd juba Ida Prefektuuri piirivalvebüroo valmidusüksus. Nii oli ka sel aastal. Kuigi kõik võistkonna liikmed pole nimetatud üksusest, on nad varasematel aastatel siin teeninud või muul moel üksusega seotud. Võistlus algas nagu alati mandaadiga, kus meid tabas stardinimekirja loosimisel kohe väike ebaõnn. Nimelt tõmbasin võistkonna liidrina loosiga number ühe, mis tähendas esimesena rajale minekut. Lumeolusid arvestades nägin võistkonna liikmete silmist väikest „keretäit“, mis andis end tunda juba esimeses kontrollpunktis, kus oli kirvevise, granaadiheide täpsuse peale ja noavise. Kuna ülesande trass kulges lumes, oli lumi meile kohati vööni.

Järgmisesse punkti, mis kulges Sirgala karjääri rekultiveeritud alal, ei viinud ühtegi jälge. Juba teisel kilomeetril jõudis meile järele meist kümme minutit hiljem startinud Järva maleva teine võistkond. Lumes sumpamise tõttu hilinesime kahete kontrollpunkti, mis tõi meile lisatrahve. Pealegi ei lubatud meid hilinemise tõttu laskma. Järgmisi ülesandeid lahendama jõudsimel õigel ajal, sest saime liikuda teedel. Seda tehes pidime aga arvesta-

ma vastutegevusele vahelejäamise ohtu, seetõttu tegime suuri ringe. Õnneks kohtusime vastutegevusega vähe, kokku ülesanded, nagu kaardiülesanne (taktikalised tingmärgid), meditsiin, mineeritud tuba ja takistusriba, sooritasime rahuldavalt. Lisaks saime ühe võistkonnaliikme katkestamise eest trahvipunkte. Nimelt koormas sügavas lumes sumpamine eelmisel suvel operatsioonil käinud Rain Lääne põlve niivõrd, et otsustasime jätkata kolmekesi.

Võistluse lõpp, ligi 14 kilomeetrit Narva-Jõesuu kuursaali juurde finišisse, polnudki enam nii hirmus. Sellegi poolest ootas meid üks üllatus, kui avastasime, et Utria piirkonnas polnud üks kahekilomeetrine teelõik pikemat aega lumesahka näinud. Väsinuna finišisse jõudes oli tunne ülev – järgmisel aasta kindlasti jälle.

Olar Petersell

Ida Prefektuuri piirivalvebüroo valmidusüksuse vaneminstruktor-juhtviirivalvur

Utria dessandi tulemused www.erna.ee

FOTOD: RAIKO ELMING

Kriminaalpolitsei konverents

5. jaanuaril peeti Pärnu konverentsi-keskuses Strand neljas kriminaalpolitsei konverents, mis keskendus muutustele organisatsioonis. Konverentsil anti üle teenetemärgid parimatele kriminaalpolitseinikele ning autasustati koostööpartnereid.

◀ **Lääne Prefektuuri kriminaalbüroo organiseeritud ja raskete kuritegude talituse juht Margus Sass annab pärast teenetemärgi saamist intervjuud.**

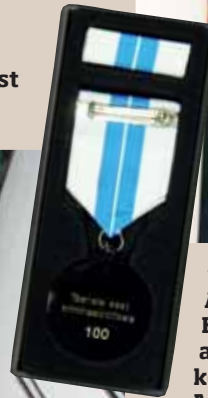
^ **Konverentsi väitlusjuht Andres Sinimeri premeerib Hillar Palametsa korraldatud ajalooviktoriini võidumeeskonda PPAst. Paremalt Aivar Alavere, Mehis Pärnamägi ja Risto Kasemäe**

Γ **100. kriminaalpolitsei teenetemärk, mille pälvis Põhja Prefektuuri korrakaitsebüroo Lõuna politseijaoskonna patrullteenistuse välijuht Tarmo Poola.**

◀ **Konverentsist osavõtjad registreerimislauas**

FOTO: KARYO KUI TAMMA

FOTOD: LIINA PISSAREV

„Ahhaa, 112!“

Tartus Lõunakeskuses on avatud uus koguperenäitus „Ahhaa, 112!“, kus tutvustatakse päästjate, kiirabi ja politsei töövahendeid ning tegemisi, mis on seotud inimeste päästmisega. Külastajad saavad reguleerida liiklust politsei makettautos, tutvuda politsei mootorrattaga, katsetada kuulivesti raskust ja puggeda pommirühma kaitseriietusse. Näitus on avatud kuni 21. märtsini iga päev kell 10-20.

◀ **Politseiauto makett pakkus huvi nii suurtele kui ka väikestele.**

┌ **Näitusel on vaatamiseks liikluspolitsei mootorratas ja vorm. Samuti saab uudistada erinevaid päästemasinaid.**

▼ **Lõuna Prefektuuri prefekti Tarmo Kohvi tervitussõnad näituse avamisel**

Läänekad ja lumelõvi

17. jaanuaril kerkis Pärnus Port Arturi 2 kaubanduskeskuse kõrvale Hansa-teemaline lumelinn, mille ehitamisel lõi kaasa ka Lääne Prefektuuri võistkond. Läänekate töö tulemusel valmis linnusevalvur lõvi, mis kohaletulnud linnarahva ja eriti laste seas kiiresti poolehoidu võitis. „Lõvi on meie kaitsja ja sõber, seetõttu ei võtnud võistlustöö väljamõtlemine pikalt aega,” tutvustas linnarahvale ehituse saamislugu võistkonna juht, Lääne Prefektuuri pressiesindaja Hedy Tammeleht.

^ v Lääne Prefektuuri võistkond: Hedy Tammeleht, Kristi Kostenok kaaslasega, Raimo Kimmel, Rein Künnap, Jaanus Oks, Jaano Jõesalu ja Ene Kussmann

FOTOD: JAAANUS OKS

Konverentsi lõpusõnad lausub Lääne Prefektuuri prefekt Priit Suve.

Sümboolika üleandmine

4. jaanuaril oli Tallinnas piirivalveosakonna hoone ees pidulik rivistus, kus anti üle piirivalve sümboolikat. Endine Piirivalveameti peadirektor Roland Peets andis PPA piirivalveosakonna juhile Tõnu Hundile piirivalve lipu ning Piirivalveameti peadirektori mөөga. Roland Peetsule kingiti piirivalve liputoimkonna mөөk. Piirivalve juhtkonna vahetumist sümboleseris lipumasti uue piirivalve erimörgiga riigilipu heiskamine.

^ Roland Peets annab Tõnu Hundile piirivalve lipu.

v Roland Peets annab Tõnu Hundile ametimөөga.

PPA piirivalveosakonna juht Tõnu Hunt, PPA peadirektor Raivo Kütt ja endine Piirivalveameti peadirektor Roland Peets

FOTOD: JAAANUS RÖÖMUS

Mälumäng

1 Alates 1956. aastast suurenes Lääne-Virginia osariigis oluliselt surma mõistetud naiskurjategijate hulk. Mis seda põhjustas?

2 Kanapõtitamine oli rannapiirkondades üsna tavapärase tegevus. Milles see seisnes?

3 Küsitav Euroopa Liidu liikmesriik iseseisvus I maailmasõja järel. 1919. aastal valitses seal kommunistlik režiim. 1920. aastal kuulutati välja kuningriik, mis püsis kuni 1944. aastani. Huvitav on vahest teada, et ühtki kuningat selle aja jooksul troonil ei olnud. Kõik need aastad juhtis regendina riiki pildil olev admiral. Mis riigist on jutt?

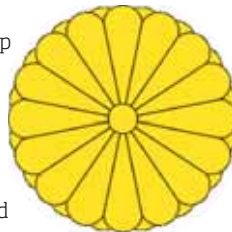
4 Nimetage kaks ülemaailmselt levinud religiooni, mis on välja kasvanud judaismist.

5 Maaelu tutvustavaid saateid näidatakse Eesti telekanalites väga vähe. Saku vallas asuvat Esko talu on igal aastal näidatud 1015 korda ja nii on see toimunud juba üsna mitu aastat. Miks seda talu nii palju näidatakse?

6 Euroopa Liidus võideldakse väga tõsiselt diskrimineerimisega. Sellest hoolimata on Euroopa Liidus üks 390-ruutkilomeetrine ala, kuhu naisi ei lubata. Veelgi enam, sinna ei lubata isegi emaseid loomi (kassid välja arvatud). Niisugune kord on kehtinud juba sadu aastaid ja vähemasti lähitulevikus ei ole näha, et midagi võiks muutuda. Mis riigi territooriumil selline ala eksisteerib?

7 Viru vanglas kõlab tunnise kinnipeetavate jalutuskäigu ajal teatraalselt vali klassikaline muusika - Bach, Mozart, Vivaldi -, et kinnipeetavad ei saaks üle müüride üksteisele teateid hõikuda. Miks just klassikarepertuaar?

8 Mis riigi vapp see on?

9 19. sajandil tegutsenud keeleteadlase Ferdinand Johann Wiedemanni olulisimaks ja tänapäevani suure tähtsusega teoseks on 1869. aastal ilmunud eesti-saksa sõnaraamat (Estonisch-Deutsches Wörterbuch). Selles on palju põnevaid sõnu, mida me tänapäeval teame hoopis teises tähenduses. Kes oli selle sõnaraamatu järgi vooster?

10 Lääne-Saksa ujuja Silvia Ester saavutas 1967. aastal 100 m vabaujumises maailmarekordilise aja 57,9 sekundit. Paraku aga seda maailmarekordit ühel üsnagi erilisel põhjusel ei arvestatud. Miks?

*Küsimused panid kokku
PPA õigusbüroo juristid
Aare Hõbe ja Tiina Vellet*

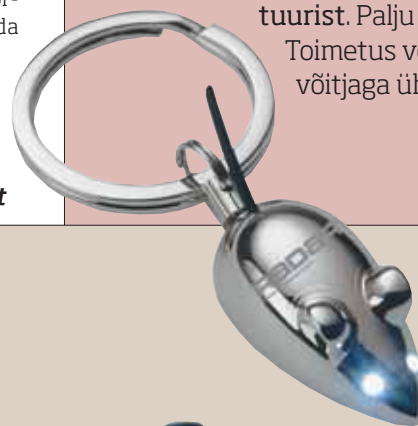
Mälumängu viimase küsimuse vastuseid ootame aadressile **radar@politsei.ee** märgusõnaga „Mälumäng“. Õigesti vastanute vahel loosime välja kaks Radari logoga saunalina. Valida on kollase ja sinise saunalina vahel. Vastuseid ootame kuni **5. aprillini**.

Ristsõna

vastuseid ootame aadressile **radar@politsei.ee** märgusõnaga „Ristsõna“. Õigesti vastanute vahel loosime välja Radari logoga ajakirjahoidja ja Radari logoga järjehoidja koos Apollo raamatukaupluse kinkekaardiga. Vastuseid ootame kuni **5. aprillini**.

Viimase **Politseilehe ristsõna** õige vastus oli „Suurus ei oma tähtsust“. Õigesti vastanute vahel võitis Radari logoga hiirekujulise võtmehoidja koos valgustusega **Vaiko Kivi** Lääne Prefektuurist. Palju õnne! Toimetus võtab võitjaga ühendust.

1. Alates 1956. aastast lubati vandekohunikeks olla ka naised. 2. Püst paadi takuga tähendamises. 3. Ungarist. 4. Kristius ja isiam. 5. Talu on üks „Õnne 13“ võttepalku. 6. Kreekas, tegemist on õigusklike Athose mungavabariigiga. 7. Ei nõuta autoritasu. 8. Jaapani. 9. Opihiimline.

RAHA (VÕRU KEELES)		LUSTI-LÕÖMINE	SOOME KIRJANIK	INFO-AGENTUUR	VÄLJAVÕTE TEKSTIST								
ÜKS HASART-MÄNG													
SEALT-MAALT													
HARAKIL													
BARBIE PEIGMEES				S. KINGI TEOS									
				MÄNGUASI									
... OSTERLOH (USA TENNISIST)													
HÕIMURAHVA LIIGE													
EUROOPIUM			MITTE			FARM	NAER	LIHA-SURETUS	TUND	TUGI	KUUS-	ISSANDA AASTAL (LD. K.)	PAPAGOI
			IDA-AASIA RIIK										
RAADIUS		POISIPÖNN					LAHTINE PLATVORM EHTISE JUURES						
		VAIKSE-MALT											
AMEERIKA KIRJANIK					AUSTRIA SILLING				ANGLOSAKSI KIRJANIK IGIHALJAS PUJU VÕI PÕOSAS				
					SEKSTETT								
PINNA-MÖÖT				EKLEKTISISMI RAKENDAJA								REAUMUR	
				USK ELUSSE								VAIMULIK LAUL	
KUSJUURES										TERVIS VEE LÄBI (LD. K.)			
PUHMAS										ÜHE KUULSA BÄNDI LIIGE			
AJU PAKEND						ERGAS							KOOS TEISTEGA ESINEV LIIK
						NAISEKS VÕTMA							
SAKSA K. EESSÕNA			KONN AS-TUS ... MÕÖ-DA TEED									SAADE ETV-S	
			VIGASTUS									KAARIK	
VESINIK		VEELIND						VEELIND					
		SILMASTATUD TAIM						ABIELUNAISE PEAKATE					
SUUR LOIVALINE					MAHA PANEMA								
					RUMAL								
SEISEVNOOT													
...LASKMINE (TEDREKUKKE KÕHISTAMINE MÄNGUAJAL)							KAUKAASIA ELANIK					VÄÄVEL	
							AEVASTUS					TULISTAS	
SÖÖGI-MULK			VÄREM PÄRSIA KÕLME-KORDNE KALAVÕRK						JALG (LASTEK.)				
									LUMIONN				
VÄGA SUUR						TUVI				KESK-AASIA SUURMAA-OMANIK			
						OMAPEAD				E. NÄITLEJA			
LOOMA, TAIME VÄLISLAAD									...KÜTE				
									EUROOPA NÕUKOGU				
ÜKS FORD			VILETSA ÄÄRELINNA ASUKAS										
			HAPNIK										
ÜHE TÄHE KUJULINE ÕONES VARRAS					SAAMAHIMU								

HAARAVAD RISTSÕNAD KÕIGILE
RISTIK

Uudiskirjandus raamatukogudes

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ СТРЕЛКОВОГО ОРУЖИЯ

Жук А. Б. Moskva: AST, 2004
Asukoht: PPK Muraste kooli raamatukogu

Põhjalik entsüklopeedia käsitleb terve maailma tulirelvavõid (v.a kuulipildujad) alates unitaarse padruni tulekust kuni 1997. aastani.

Designing Social Research: the logic of anticipation

Blaikie, Norman W.H. Cambridge: Polity, 2009
Asukoht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu

Raamat on vajalik uurimistööd kirjutades. Raamatus on juhendatud, kuidas sõnastada uurimisküsimusi ning koostada uurimistöö strateegia.

Ellujäämine

Andy Middleton, Bill Mattos jne. Tallinn: Egmont, 2009
Asukoht: PPK Muraste kooli raamatukogu; PPK Paikuse kooli raamatukogu

Põhjalik praktiliste nõuannete kogum õpetab ellujäämist äärmuslikes tingimustes ja hädaolukorras.

Encyclopedia of Biometrics. Vol 1 and Vol 2

Stan Z. Li, Anil K. Jain. New York; [London]: Springer, c2009
Asukoht: PPK Muraste kooli raamatukogu

Biomeetria entsüklopeedia sisaldab üle 200 mõiste kirjelduse. Vajaduse korral hõlmab kirje jooniseid, sünonüüme jne.

Psychology and Crime

Webber, Craig. London: Sage, 2008
Asukoht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu

Raamatus on uuritud psühholoogia ja kuritegevuse hindamise seoseid. Raamat ühendab klassikalise teooria uusi arengusuundi pealtnägijate ütluste, kurjategija profileerimise ning kriminalistika psühholoogiaga.

Silmapilk: kuidas mõelda mõtlemata

Gladwell, Malcolm. Tallinn: Pegasus, 2006
Asukoht: SKA raamatukogu, PPK Muraste kooli raamatukogu, PPK Paikuse kooli raamatukogu, PPA raamatukogu

Raamatus on räägitud sellest „ühestainsast silmapilgust“, mille jooksul me mõistame sageli asjade olemust selgemini kui pika ja põhjaliku analüüsi järel.

Sisejulgeoleku valdkonna raamatukogud

Sisekaitseakadeemia raamatukogu

Sisekaitseakadeemia raamatukogu on erialaraamatukogu. Kohapeal võivad raamatukogu teavikuid kasutada kõik soovijad. Raamatukogu koduleheküljelt www.sisekaitse.ee/raamatukogu leiate informatsiooni laenutustähtaegade, e-kataloogi, e-raamatukogu (hõlmab e-raamatuid, e-andmebaase, kasulikke linke, lõputööde nimekirju), perioodika ja uudiskirjanduse kohta.

Lahtiolekuajad: E–N 8.15–18.00; R 8.15–17.00, L 10.00–20.00, P suletud
Kontakt: Kase 61, Tallinn; tel 696 5324, 696 5325; e-post riksweb@sisekaitse.ee

Sisekaitseakadeemia raamatukogul on kolm filiaali:

1) SKA politsei- ja piirivalvekolledži Muraste kooli raamatukogu

Lahtiolekuajad: E–R 8.00–16.30; L, P suletud

Kontakt: Tilgu tee 55c, Muraste küla, Tabasalu sjk, Harku vald; tel 670 7438; e-post pvkraamatukogu@sisekaitse.ee

2) SKA politsei- ja piirivalvekolledži Paikuse kooli raamatukogu

Lahtiolekuajad: E 8.00–18.00; T, K, N 8.00–16.30; R 8.00–13.30; L, P suletud

Kontakt: Kooli tee 12, Paikuse alevik, Pärnumaa; tel 447 6753; e-post raamatukogu@kool.pol.ee

3) SKA päästekolledži päästekooli õppekirjanduse hoidla

Lahtiolekuajad: E–N 12.00–20.00; R 8.15–15.00; L, P suletud

Kontakt: J. Liivi 6, Väike-Maarja, Lääne-Virumaa; e-post maire.udekull@sisekaitse.ee

Politsei- ja Piirivalveameti raamatukogu

Lahtiolekuajad: E–N 9.00–16.00; R 9.00–12.00; L, P suletud

Kontakt: Pärnu mnt 139 (ruum 216), Tallinn; e-post sirje.meister@politsei.ee

Summary

Dear readers abroad, The Estonian Police and Border Guard Board, which was created by combining the former Police Board, Border Guard Board and Citizenship and Migration Board, started its operations on 1 January 2010. The new organisation also has a new magazine – in your hands is the first issue of the Police and Board Guard Board's magazine Radar, which continues the traditions of the Police Newsletter Politseielt and the From Border to Border Magazine. Radar is published mainly for the employees of the Police and Border Guard Board, but also offers something to our colleagues and foreign partners. This is why the last page of Radar contains a brief overview in English about the most important subjects discussed in the magazine.

who deserve nothing but praise and good words.

“The Second Attack of Fake Policemen from Lithuania” is an exciting story about two Lithuanian criminals who conned more than a million kroons out of people in Northern Estonia and Virumaa two years ago. Last spring they tried to repeat the same scheme in Western and Southern Estonia. The criminals mainly chose elderly people as their targets – they called them and told them in Russian that a family member had been involved in a serious traffic accident and a large amount of money has to be paid to get the situation ‘sorted out’ fast. Even though the Estonian media warned people about the scheme after the first time it was used, there were again many people who fell victim to the crooks and paid the money.

The article **“Illegal Spirits on the Baltic Sea”** takes an interesting look back in history and introduces a book that will be published in

autumn. Illegal spirits were actively shipped across the Baltic Sea in the 1920s and 30s with the involvement of Estonian and Finnish statesmen. The spirits war claimed many victims among border guards and smugglers. Shipping of illegal spirits during the war certainly looked like organised crime aimed primarily at economic gain. Many spirits kings stood out as the people who collected the lion's share of profits from smuggling illegal spirits between Estonia and Finland. The article is illustrated with historical photos, some of which are held in the archives of the Finnish police.

These are only some of the subjects of Radar. If an interesting article catches your eye and you want to read more about it in English, then do not hesitate to contact us by sending an e-mail to radar@politsei.ee.

Further information about the Police and Border Guard Board is available on our website at www.politsei.ee.

SUMMARY

As the Police and Border Guard Board employs almost 7000 people, the cover story of Radar is dedicated to our people and it aims to increase our feeling of togetherness. The title of the story is **“Our People”** and it describes four people who work in our main areas of activity: Aimar Allandi is a forensic specialist who sees things at crime scenes that others tend to miss and that don't even seem to exist; Annika Pärna is a service counsellor of the Citizenship and Migration Bureau, who bravely accepts all challenges and enjoys the opportunity to make her own contribution to the changes; Egon Kollo is a leading constable committed to training young cadets and Senior Warrant Officer Denis Maisuradze acts as a diplomat on the border between Estonia and Russia. All these people are specialists in their relevant areas with years of experience and

back in history and introduces a book that will be published in

spordikalender

Eesti Politsei Spordiliidu 2010. aasta spordivõistluste kalender

Toimumise aeg	Spordiala	Koht	Korraldaja
Veebruar			
05.02.10	Sisejalgpalli-meistrivõistlused	Tartu	EPS
19.02.10	Jõutõstmise meistrivõistlused	Kõrveküla	EPS
Märts			
04.-05.03.10	Suusatamise meistrivõistlused	Pannjärve	EPS
12.03.10	Ujumise meistrivõistlused	Tartu	EPS
Aprill			
09.04.10	Võrkpalli auhinnaturniir veteranidele	Suure-Jaani	EPS
15.-16.04.10	Võrkpalli-meistrivõistluste finaaltorniir	Lähte	EPS
Mai			
14.05.10	Jalgrattakrossi meistrivõistlused	Aegviidu	EPS
21.05.10	Teenistuspüstolist laskmise meistrivõistlused	Männiku	EPS
Juuni			
04.-05.06.10	Sulgpalli-meistrivõistlused	Hiiumaa	EPS
08.06.10	Kergejõustiku-meistrivõistlused	Rakvere	EPS
Juuli			
August			
13.-14.08.10	II JÕUSTRUKTUURIDE SPORDIMÄNGUD	Rakvere	Osalevad asutused
26.-27.08.10	Spordiinstruktorite nõupidamine	Lõuna Eesti	EPS
31.08.10	Practical laskmine: PPC ja action	Vanamõisa	EPS
September			
03.09.10	Krossijooksu-meistrivõistlused	Jõulumäe	EPS
10.09.10	Politsei viievõistluse meistrivõistlused		EPS
16.-17.09.10	Politsei- ja Piirivalveameti karikavõistlus laskmises	Männiku	EPS
20.-24.09.10	Euroopa politsei meistrivõistlused kergejõustikus	Ukraina	EPS
Oktoober			
01.10.10	Laskejooksu auhinnavõistlus		EPS
08.10.10	Orienteerumise meistrivõistlused	Lõuna-Eesti	EPS
29.10.10	Sõudetrenažööri auhinnavõistlus	Tallinn	EPS
November			
05.11.10	Malemeistrivõistlused	Tallinn	EPS
18.-19.11.10	Korvpalli-meistrivõistluste finaaltorniir	Paide	EPS
26.-27.11.10	Soome kriminaalpolitsei maleklubi ja Eesti politsei sõpruskohtumine males	Eesti	EPS
Detsember			
dets/jaan 2011	AASTA SPORTLANE 2010		EPS